

๘ เมษายน ๒๕๓๙

อนุสรณ์
งานพระราชทานเพลิงศพ

นายอนันต์ ไชยถาวร ม.ว.ม., ป.ช.

ณ เมรุวัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร
กรุงเทพมหานคร
วันจันทร์ที่ ๘ เมษายน ๒๕๓๙

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๘๔๗๖ **สำนักพระราชวัง**

๑ เมษายน ๒๕๓๙

นายอนันต์ ไชยถาวร ม.ว.ม.,ป.ช. อายุ ๕๑ ปี ตำแหน่งรองอธิบดีผู้พิพากษาภาค ๔ สังกัดกระทรวงยุติธรรม กราบถวายบังคมลาถึงอนิจกรรมด้วยโรคมะเร็งตับอ่อน ณ โรงพยาบาลลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร เมื่อวันเสาร์ที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๙ เวลา ๐๓.๕๕ น.

วันจันทร์ที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๙ เวลา ๑๘.๐๐ น. ขอรับพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ พร้อมด้วยเครื่องเกียรติยศประกอบศพ ณ ศาลา ๙/๑ วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานโกศแปดเหลี่ยม ฉัตรเบญจาตั้งประดับเกียรติยศ ปี่ กลองชนะ ประโคมเวลาพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมเวลากลางคืน กำหนด ๓ คืน.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ ยพล /ทาน

วัน	**หน้าที่** พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นายอนันต์ ไชยถาวร เพื่อทราบ
	เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้ และเจ้าพนักงานผู้มาปฏิบัติ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๘๖๑๙ **สำนักพระราชวัง**

๓ เมษายน ๒๕๓๙

พระราชทานเพลิงศพ นายอนันต์ ไชยถาวร ม.ว.ม,ป.ช. ตำแหน่งรองอธิบดีผู้พิพากษาภาค ๔ สังกัดกระทรวงยุติธรรม ณ เมรุวัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร

วันจันทร์ที่ ๘ เมษายน ๒๕๓๙ เวลา ๑๕.๐๐ น. เชิญโกศศพแห่เวียนเมรุ แล้วเชิญขึ้นตั้งบนจิตกาธาน

เวลา ๑๗.๐๐ น. พระราชทานผ้าไตร ๕ ไตรทอดถวายพระสงฆ์บังสุกุล แล้วพระราชทานเพลิง.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ ๔/๑๒ /ทาน.

วัน	หน้าที่
	พนักงานพระราชพิธี นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ นายอนันต์ ไชยถาวร เพื่อทราบ เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้ และเจ้าพนักงานผู้มาปฏิบัติ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อ **นายอนันต์ ไชยถาวร** ม.ว.ม., ป.ช. กราบถวายบังคมลาถึงอนิจกรรม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานน้ำหลวงอาบศพ พระราชทานโกศแปดเหลี่ยม พร้อมฉัตรเบญจาตั้งประดับเกียรติยศ ปี่ กลองชนะ ประโคมเวลาพระราชทานน้ำอาบศพ ณ ศาลา ๘/๑ วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร และรับศพอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ มีพระพิธีสวดพระอภิธรรมเวลากลางคืนกำหนด ๓ คืน ในวาระสุดท้ายได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานเพลิงศพในวันจันทร์ที่ ๘ เมษายน ๒๕๓๙ เวลา ๑๗.๐๐ น. ณ ฌาปนสถานกองทัพอากาศ วัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณแก่ **นายอนันต์ ไชยถาวร** และครอบครัว หาที่สุดมิได้

ข้าพระพุทธเจ้า ผู้เป็นภรรยา บุตร และญาติมิตร ขอพระราชทานพรบรมราชวโรกาส กราบบังคม ณ เบื้องพระยุคลบาท ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่นี้ ไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม เพื่อเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูล **ไชยถาวร** สืบไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

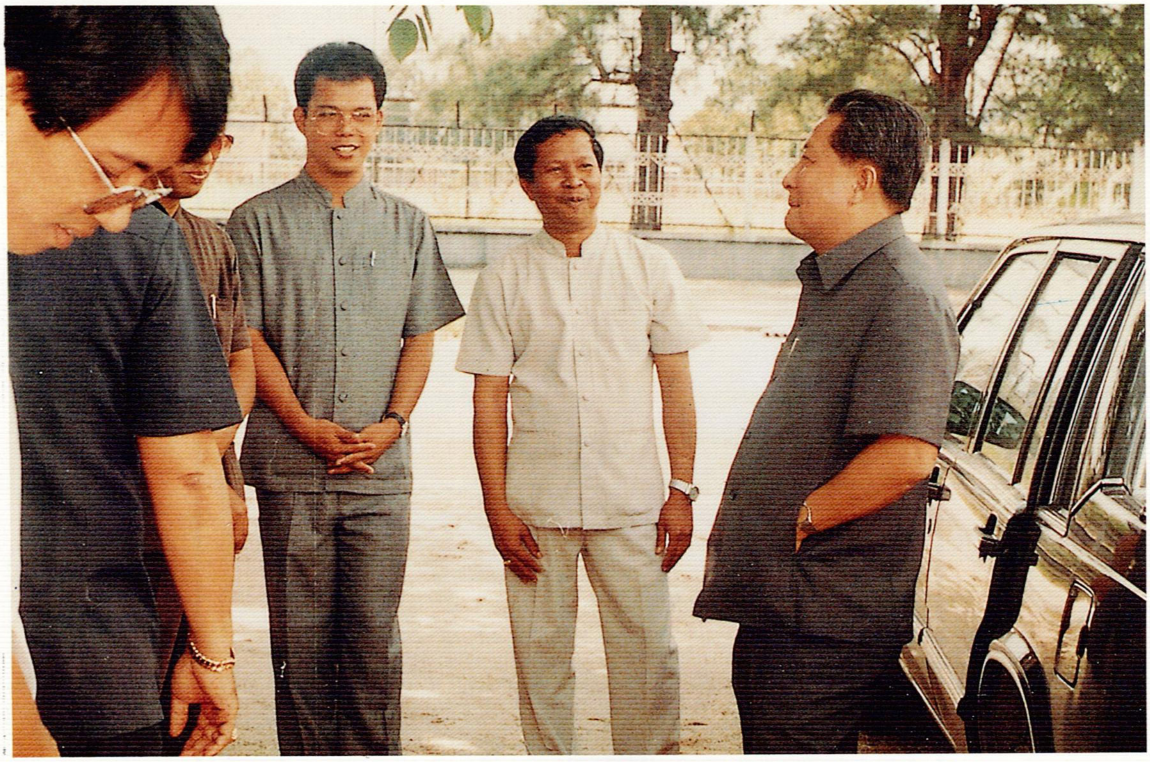
ข้าพระพุทธเจ้า ภรรยา, บุตรและญาติมิตร

นายอนันต์ ไชยถาวร

ชาตะ : ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๗

มรณะ : ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๙

พ.ศ. ๒๕๓๒....กับท่านประมาณ ชันซื่อ

ตำแหน่งสุดท้าย....รองอธิบดีผู้พิพากษา ภาค ๔ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๘

กลับจากทำงาน ถึงบ้าน.....สบายใจ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๘

ความสำเร็จของลูก ๑๗ ตุลาคม ๒๕๓๘

ภรรยาของ นายอนันต์ ไชยถาวร ๑ เมษายน ๒๕๓๙

ผู้สืบสกุล "ไชยถาวร" ๑ เมษายน ๒๕๓๙

ประวัติ

นายอนันต์ ไชยถาวร เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๗ ที่ตำบลคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นบุตรของนายอั้น และนางประกอบ ไชยถาวร มีพี่น้องรวม ๕ คน คือ

๑. นายอนันต์	ไชยถาวร
๒. นายวินัย	ไชยถาวร
๓. นางสุนีย์	สุวัฒนกุล
๔. นางสาวจำเนียร	ไชยถาวร
๕. นางพิกุล	จาตุรงค์

การศึกษา

นายอนันต์ ไชยถาวร สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนอำนวยศิลป์พระนคร เข้าศึกษาต่อในคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ สำเร็จการศึกษา ได้ปริญญาตรีนิติศาสตร์บัณฑิต และผ่านการอบรมจากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา สอบได้เป็นเนติบัณฑิตไทย สมัยที่ ๒๓ ประจำปีการศึกษาพุทธศักราช ๒๕๑๓

ประวัติการรับราชการ

พ.ศ. ๒๕๑๕	พนักงาน คุมความประพฤติ สถานพินิจฯ สงขลา
พ.ศ. ๒๕๑๘	ผู้ช่วยผู้พิพากษา
พ.ศ. ๒๕๒๐	ผู้พิพากษาศาล จังหวัดพัทลุง
พ.ศ. ๒๕๒๖	ผู้พิพากษาศาล จังหวัดหลังสวน
พ.ศ. ๒๕๒๗	ผู้พิพากษาศาล จังหวัดชุมพร
พ.ศ. ๒๕๓๐	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ประจำกระทรวง
พ.ศ. ๒๕๓๑	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล จังหวัดปัตตานี
พ.ศ. ๒๕๓๒	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล จังหวัดนครศรีธรรมราช

พ.ศ.	๒๕๓๔	ผู้พิพากษาศาลแพ่ง
พ.ศ.	๒๕๓๕	ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลแพ่ง
พ.ศ.	๒๕๓๗	ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ภาคที่ ๑
พ.ศ.	๒๕๓๘	รองอธิบดีผู้พิพากษา ภาค ๔

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

๕ ธันวาคม ๒๕๒๐	ตริยาภรณ์มงกุฎไทย
๕ ธันวาคม ๒๕๒๓	ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย
๕ ธันวาคม ๒๕๒๗	ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก
๕ ธันวาคม ๒๕๓๐	ปถมาภรณ์มงกุฎไทย
๕ ธันวาคม ๒๕๓๓	ปถมาภรณ์ช้างเผือก
๕ ธันวาคม ๒๕๓๖	มหาวชิรมงกุฎ

ครอบครัว

นายอนันต์ ไชยถาวร สมรสกับ นางสมหมาย ไชยถาวร พักอยู่ ณ บ้านเลขที่ ๗๘/๒๒ หมู่บ้านชัยพฤกษ์ ถนนสุขาภิบาล ๒ แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ มีบุตรร่วมกัน ๓ คน คือ

๑. นายสมชัย	ไชยถาวร	อายุ ๒๓ ปี
๒. นายเจตนา	ไชยถาวร	อายุ ๑๖ ปี
๓. เด็กชายปริญญา	ไชยถาวร	อายุ ๑๔ ปี

นายอนันต์ ไชยถาวร ถึงอนิจกรรมเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ เวลา ๐๓.๕๕ น. ที่โรงพยาบาลลาดพร้าว ด้วยสาเหตุมะเร็งที่ตับอ่อน

คิดถึงพี่อนันต์

๒๔ ปี ที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคุณอนันต์มา ฉันพูดได้อย่างเต็มปากเลยว่า คุณอนันต์เป็นคนดี ที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับครอบครัวมาจนทุกวันนี้ คุณอนันต์เป็นสามีที่ดี เป็นหลักที่มั่นคง ให้กับครอบครัวได้ยึดเหนี่ยวอุ่นใจและเป็นหลักให้พี่น้องไว้ปรึกษา พึ่งพา เป็นลูกที่มีความกตัญญูต่อคุณพ่อ คุณแม่ จะเห็นได้จากการกระทำของคุณอนันต์คือ เมื่อมีวันหยุดติดต่อหลายวัน จะรีบกลับลงไปใต้เพื่อเยี่ยมคุณแม่เสมอมิได้ขาด

คุณอนันต์รับราชการมาด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เป็นคนไม่โลภโมโทสัน ชอบใช้ชีวิตสมถะ เรียบง่าย สบายๆ เป็นคนใจดี ใจเย็น มีจิตใจอ่อนโยน มีอัธยาศัยดี มองคนในแง่ดีเสมอ ไม่เอาเปรียบใคร มีแต่เมตตา และให้อภัยผู้อื่นเสมอ คุณธรรมในเรื่องนี้ของคุณอนันต์ย่อมเป็นที่ประจักษ์ดีในหมู่ญาติมิตร เพื่อนฝูง รวมทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา คุณอนันต์สุขภาพแข็งแรง คิดไม่ถึงเลยว่าโรคภัยไข้เจ็บจะมาพรากคุณอนันต์ไปเร็วอย่างนี้

วันนี้ไม่มีคุณอนันต์อีกแล้ว บ้านของเราที่ต่อเติมขึ้นจึงดูเงียบเหงาและวังเวงจนบอกไม่ถูก คุณอนันต์จากไปท่ามกลางความอาลัยอย่างยิ่งของครอบครัว และญาติมิตร ขอให้ผลแห่งความดีและบุญกุศลที่คุณอนันต์ได้ทำมาตลอดชีวิตนี้ จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของคุณอนันต์ไปสู่สุคติ สถิตย์อยู่ ณ สัมปรายภพด้วยเทอญ

สมหมาย ไชยถาวร

อาลัยรักและคิดถึงคุณพ่อ

ชีวิตการทำงานของคุณพ่อกำลังไปได้ดี วันที่ ๑ ธันวาคม ๓๘ คุณพ่อเดินทางไป จ.ขอนแก่น เพื่อไปเป็นรองอธิบดีผู้พิพากษาภาค 4 ที่นั่น ทุกคนในบ้านต่างปลื้มปิติ ภูมิใจ ที่คุณพ่อได้รับตำแหน่งใหม่ ตลอดระยะเวลาหลายปีคุณพ่อตั้งอยู่ในความสุจริต ตั้งใจทำงานมาตลอด ไปทำงานตั้งแต่เช้าตรู่ กลับบ้านมืดค่ำทุกวัน เวลาว่างก็จะต้องนำสำนวนมา นั่งอ่านนั่งเขียนไม่เว้นแม้วันเสาร์-อาทิตย์

ตลอดระยะเวลา 1 เดือน ที่คุณพ่อเป็นรองอธิบดีฯ ท่านปวดท้อง ท้องอืด แน่นท้อง เบื่ออาหาร ทานอะไรไม่ค่อยได้ น้ำหนักตัวท่านลดลงไปหลายกิโลกรัม แต่ด้วยความที่งานค่อนข้างรัดตัว ท่านจึงไม่ได้เข้าตรวจรักษาอย่างจริงจัง จนวันที่ ๑๐ ม.ค. ๓๙ คุณพ่อก็เข้ารับการตรวจและรักษาที่โรงพยาบาลลาดพร้าว คุณหมอบอกคุณพ่อและพวกเราว่า พบก้อนเนื้อที่บริเวณตับอ่อน ต้องผ่าตัดใหญ่ คุณพ่อตัดสินใจผ่าตัดในวันรุ่งขึ้น

เหมือนฟ้าผ่าลงมากลางดวงใจของพวกเรา เมื่อก้อนเนื้อที่พบนั้นคือ เนื้อร้าย หรือ มะเร็ง นั่นเอง ทุกคนพูดอะไรไม่ออก นิ่งอึ้งความรู้สึกเหมือนตกลงไปในเหวลึก ทั้งมืดมิด และเย็นเฉียบ มือสั่น ร่างกายสะท้านด้วยความสะอื้น เสียใจ ไม่อยากจะเชื่อในสิ่งที่ได้ยิน น้ำตาแห่งความเศร้าโศก เสียใจ สิ้นหวัง สับสน และท้อแท้ ไหลรินออกมาอย่างไม่ขาดสาย ทุกคนคิดอะไรไม่ออก เฝ้าแต่ตั้งคำถามในใจว่า ทำไม ทำไมคุณพ่อถึงโชคร้ายอย่างนี้

การรักษาดำเนินต่อไป ด้วยใจที่มุ่งหวังของคุณพ่อและทุกคนในครอบครัวว่าจะหายจากโรคนี้ได้ บวกกับกำลังใจที่เข้มแข็งของคุณพ่อ ทำให้คุณพ่อดีวันดีคืน ทุกคนเริ่มยิ้มได้ แต่ทุกอย่างไม่เป็นอย่างที่หวัง คุณพ่อมีอาการแทรกซ้อน ทำให้ต้องผ่าตัดอีกเป็นครั้งที่ ๒ หลังจากผ่าตัดแล้วไม่ราบรื่นเหมือนครั้งแรก อาการคุณพ่อทรุดลงเรื่อยๆ และในที่สุด คุณพ่อก็จากพวกเราไปอย่างสงบในตอนเช้ามืดของวันเสาร์ที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๓๙ เวลา ๐๓.๕๕ น.

คุณพ่ออายุเพียงแค่ ๕๑ ปี น่าเสียดายความรู้ความสามารถของท่านที่ไม่สามารถรับใช้แผ่นดินได้จนเกษียณ คงเหลือไว้แต่ความดีงามให้ลูก ๆ และคนใกล้ชิดจดจำและปฏิบัติตาม ลูกๆ ทุกคนภูมิใจที่เกิดมาเป็นลูกของคุณพ่อ ขอกราบด้วยความเคารพรักและสำนึกในพระคุณ ขอให้ความดี ความเสียสละที่คุณพ่อได้ทำมาตลอดชีวิต จงน้อมนำให้ดวงวิญญาณท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ

ลูกๆ ของพ่อ

แสงธรรม
ส่องทาง

คติธรรมจากบทความและปาฐกถาของ ปัญญานันทภิกขุ

สารบัญ

สารบัญ

แสงธรรม ส่องทาง

ปัญญานันทภิกขุ

จัดพิมพ์โดย

กองทุนศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์

กองทุนห้องสมุดศาลาจำปีรัตน์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์

กองทุนเสถียรธรรม เสถียรธรรมสถาน

ท่านผู้ใดเห็นคุณค่าของหนังสือนี้

ประสงค์จะช่วยเผยแพร่เป็นธรรมทาน

ติดต่อโดยตรงได้ที่

ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์

อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

โทร.๕๘๓-๔๒๔๓, ๕๘๔-๓๐๗๔

เรียงพิมพ์โดย สุธาทิพย์ หะรินเดช, นิธินุช โศภารักษ์

และ พรรณี นวมทอง

พิมพ์ที่ บริษัท เอส.อาร์.พริ้นติ้ง จำกัด โทร.๕๘๔-๒๒๔๑, ๕๘๓-๙๐๐๑

๑

อยู่กัน
ด้วยความรัก

ขอให้เราตั้งใจที่จะ**มีความรักเพื่อนมนุษย์ มีความรักพระพุทธศาสนา รักชาติ รักประเทศ รักหน้าที่การงาน รักครอบครัว**

ให้อยู่กันด้วยความรัก อยู่ด้วยความเมตตาปรารถนาดีต่อกันกับเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายทุกวันทุกเวลา

อย่าอยู่ด้วยความเหี้ยมโหดดุร้าย อย่าอยู่ด้วยความโกรธ ความเกลียด ความพยาบาท ความริษยาอาฆาตจองเวรกับใครๆ เพราะการเป็นอยู่เช่นนั้น เป็นการเป็นอยู่ที่ไม่ชอบไม่ควร เป็นการเป็นอยู่ที่สร้างปัญหา ความทุกข์ความเดือดร้อนทั้งแก่ตน ทั้งแก่บุคคลอื่น เป็นการทำลายตน ทำลายท่าน

เราไม่ได้เกิดมาเพื่อการทำลายกัน แต่เราเกิดมาเพื่อช่วยเหลือกัน สร้างสรรค์กันให้มีความสุขความเจริญสมปรารถนา

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๒๔)

๒

ยิ่งให้ ยิ่งได้

ในทางพระศาสนา ท่านสอนว่า **ให้เราอยู่ เพื่อทำให้คนอื่นสบาย** มีอะไรที่เราจะช่วยให้คนอื่นสบายใจได้ เราควรจะทำ **เพราะการช่วยให้คนอื่นสบายนั้น ก็คือการช่วยตัวของเราให้สบายไปด้วยในตัว** มันอาศัยกันอย่างนี้

เพราะฉะนั้น**คนบางคนจึงชอบบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เท่าที่เขาสามารถจะช่วยได้**

ที่เบตง มีเถ้าแก่อยู่คนหนึ่ง เขาเรียกกันว่า **"เถ้าแก่ลิ้ม"** แกเหมือนกับพระเวสสันดรของเบตง ตื่นเช้ามานั่งหน้าบ้าน ใครผ่านมาก็เรียกมาแจกสตางค์คนละ ๕ บาท คนละ ๑๐ บาท ถ้าแวะไปนั่งกินกาแฟที่ร้านไหน คนที่ไปนั่งกินอยู่ก่อนก็สบายใจ **เถ้าแก่ลิ้มแกจ่ายหมด** กาแฟที่ใครไปกินกี่คนพร้อมกับแกนี่แกจ่ายหมด แกอยู่อย่างนั้นตลอดเวลา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนทั่วไป

แกมีสวนยาง มีทรัพย์สมบัติ แต่ว่าไม่มีใครรังแก ขจก.ก็ไม่รังแก พูโลก็ไม่รังแกเถ้าแก่คนนี้ สวนของแกไม่ถูกบีบคั้น ไม่ถูกทำอันตราย **อะไรเป็นเครื่องป้องกันไว้...ก็น้ำใจที่มีความดีงามเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แกหว่านไว้เรื่อย** คนทั้งหลายก็ชมเชยว่าเป็นคนดี

คนเรานี้ ถ้าเป็นคนดีแล้วไม่มีคนเบียดเบียน แต่ถ้าชั่วแล้ว แม้ไม่มีคนอื่นเบียดเบียน ตัวก็เบียดเบียนตัวเอง สร้างความทุกข์ให้แก่ตัวเองอยู่ตลอดเวลา

เวลานี้เถ้าแก่นั่นยังอยู่หรือเปล่าก็ไม่ทราบ มันหลายปีแล้ว แกเป็นคนมีปกติเป็นอย่างนั้น

ถ้าเราไปคุยกับแกนี่ ดูหน้าตาแกผ่องใส ใจดี ใจงาม ไม่เคยพูดเรื่องร้ายของใคร ไม่เคยวิพากษ์วิจารณ์ใครในทางเสียหาย แต่พูดเรื่องดีทั้งนั้น

นายอำเภอคนนี้ดี ผู้กำกับคนนี้ก็ดี ดีทุกคน ข้าราชการที่อยู่เบตงนี่ เถ้าแก่ลิ้มแกว่าดีทุกคนแหละ แต่ว่าคนอื่นอาจจะว่าไม่ดีก็ได้ แต่แกว่าดีทั้งนั้น ใครมา แกว่าดีทั้งนั้น ไม่มีเสีย

แกมองคนในแง่ดี พูดแต่เรื่องดีของเขา แกก็มีแต่ความสบายใจ

เช้า ๆ แกต้องออกมานั่งหน้าบ้านทุกวัน ใครผ่านไปผ่านมาก็เรียกมา *“ไปไหน ไปตลาดหรือ เอาสตางค์ไปซื้อของ”* แจกให้ ๓ บาท ๒ บาท แกก็แจกของแกเรื่อย ๆ ไป แกให้

ยิ่งให้ แกก็ **ยิ่งได้**

คือ ได้ความนิยมชมชอบ ได้ความสุขใจ

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๖)

๓
โอน อ่อน ผ่อน ตาม

ในสมัยเด็กๆ อ่านหนังสือแบบเรียนเร็วเล่มหนึ่งมันมีเรื่องสอนใจ...**เฟื่อง**กับ**แฟง**สองคนพี่น้อง บ้านอยู่ใกล้ป่า วันหนึ่งสองพี่น้องชวนกันเที่ยวป่า

เมื่อไปเที่ยวได้สักพักหนึ่งก็เกิดลม ฝนตกลงมาหนัก เฟื่องพี่ชายก็จูงน้องชายไปแอบอยู่ที่หน้าผา ซึ่งมีหินชะโงกออกมามั่นคงดี ฝนก็ไม่เปียก **น้องกลัวตัวสั่น เพราะเห็นลมแรง พายุแรง ก็มีความกลัว**

พี่ชายก็ปลอบโยนน้องว่า *"น้องไม่ต้องกลัว อันนี้มันเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ และถ้าฝนตกแรงลมแรงอย่างนี้ ไม่เท่าใดมันก็หยุด เมื่อหยุดแล้วเราก็กลับบ้านได้ ไม่ต้องเดือดร้อนอะไร"* นั่งพักกันอยู่ในที่นั้นต่อไปไม่เท่าใด ฝนก็สร่างซา

พอฝนซาแล้วก็เดินกลับบ้าน **เวลาเดินกลับบ้าน เจ้าพี่เห็นว่าควรจะสอนน้องได้ ก็เลยสอนน้องว่า**

"น้องดูสิ ต้นไม้ใหญ่ เช่น ไม้ยาง ไม้กร่าง ไม้มะค่า ไม้ตะเคียน ไม้เต็ง ไม้รัง พวกไม้เนื้อแข็ง ลมพัด มันแข็ง มันยืนสู้ลม พอยืนสู้ลม ลมมันแรงมาก สู้ไม่ไหว ล้ม เอารากขึ้นเลย เรียกว่าล้มกันเป็นแถวเลยทีเดียว

แต่ว่าพวกพงอ้อกอแขมหญ้าที่เขาเอามาทำไม้กวาด พวกนั้นล่ะ พอลมมา มันอ่อนลู่ไปตามสายลม พอลมสงบ แล้วมันตั้งตัวตรงต่อไป ยืนยิ้มต่อไป"

อันนี้มันเป็นบทเรียนสอนน้องว่า **ไอ้ของที่แข็งนี่ไม่ดี, กระด้างนี่ไม่ดี ดื้อไม่ดี ดันไปคนเดียวก็ไม่ดี**

ดีนั้นมันอยู่ที่รู้จักอ่อน รู้จักอ่อนน้อม รู้จักถ่อมตัว เวลาใดควรอ่อนก็อ่อน อย่าไปแข็งไว้ โอน อ่อน ผ่อน ตาม

คนเรามันต้องรู้จักผ่อนผันสั้นยาวแล้วดี แต่ไม่รู้จักผ่อน ไม่รู้จักสั้น ไม่รู้จักยาว ใช้อันเดียวตลอดเวลา มันก็ไม่ได้ มีลูกไม้ลูกเดียว คือว่าแข็งตลอดเวลา มันก็ไม่ได้

ต้องดูกาลเทศะ ดูบุคคล ดูเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าอะไรเกิดขึ้น ก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปได้ตามยุคตามสมัย

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๒๖)

๘

เหตุเกิดที่ไหน ดับที่นั่น !

ครั้งหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จไป**เมืองโกสัมพี** ซึ่งมีพระเจ้าแผ่นดิน ชื่อ **อุเทน** ครองเมือง แล้วก็มีพระมเหสีของพระเจ้าอุเทนองค์หนึ่งชื่อ **มาคันทิยา** ไม่ชอบพระพุทธเจ้า

เรื่องไม่ชอบพระพุทธเจ้านี่ก็เพราะว่า แม่คนนี้รูปร่างแกสวย แล้วก็มีความหยิ่งในตัวเอง ว่าเราเป็นคนสวยมาก ไม่อยากจะแต่งงานกับใครทั้งนั้น ใครมาขอแต่งงานพ่อแม่ก็ไม่ให้แต่ง เจ้าสาวก็ไม่ชอบใจ รอหาเจ้าบ่าวที่มีรูปร่างสวยงามเหมาะสมกัน

วันหนึ่งพ่อได้ออกไปพบพระพุทธเจ้า พอพบแล้วก็ชอบใจ เลื่อมใสในรูปร่างของพระองค์ ชอบใจ ก็เลยบอกพระพุทธเจ้าว่า อย่าไปไหนนะ ให้อยู่ตรงนี้ เดี๋ยวจะเอาลูกสาวมาให้ดูหน่อย พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้รับปากรับคำอะไร แต่ว่าเมื่อพราหมณ์คนนั้นไปแล้ว พระองค์ก็หลีกไปเสียจากที่ตรงนั้น ไปแอบเสียหน่อย แต่ว่า**เหยียบรอยเท้า**ไว้ที่ตรงนั้น

พราหมณ์คนนั้นพอกลับไปถึงบ้าน ก็บอกกับเมีย บอก

ลูกสาว ว่าให้แต่งตัวสวยๆ เวลานี้ไปพบคนที่เหมาะจะเป็นสามีของเจ้าแล้ว เราบอกให้หยุดรออยู่ที่ตรงโน้น

เมื่อไปถึงไม่เห็นองค์พระพุทธเจ้า เห็นแต่**รอยเท้า**ของพระพุทธเจ้า เมื่อเห็นรอยเท้า ภรรยาก็บอกกับสามีว่า **รอยเท้าคนอย่างนี้หรือจะเอามาเป็นลูกเขยเรา คนอย่างนี้เขาไม่มีกิเลส จะมาเป็นลูกเขยของเราได้อย่างไร** สามีก็บอกว่า เจ้าน่ะมันฉลาดนักหนาละ เก่งทายทักเหมือนเห็นจระเข้ในอ่างน้ำงั้นแหละ แล้วก็ตามหา

หาไปก็พบพระพุทธเจ้าเข้า ก็นิมนต์ให้ออกมาที่แจ้งๆ จะได้พบกับลูกสาว **พระองค์มาถึงแล้วก็เทศน์ให้ตายายฟังแต่ว่ากับลูกสาวนั้น พระองค์บอกว่า ลูกสาวของท่าน อย่าพูดถึงว่าเราจะจับด้วยมือเลย แม้จะจับด้วยเท้าก็ไม่สมควร**

นางสาวมาคันทิยาได้ยินได้ฟังแล้วก็เจ็บใจนัก เจ็บใจว่าบุรุษคนนี้ว่าเราอย่างนี้ เอาละ เราจะพยาบาทไว้ เมื่อใดเรามีบุญวาสนาได้เป็นใหญ่เป็นโตจะต้องเล่นงานสักทีพยาบาทไว้อย่างนั้น

ครั้นต่อมาก็จับพลัดจับผลูได้ไปเป็นพระสนมของพระเจ้าอุเทน เลยก็มีบุญขึ้นแล้ว ก็รู้ว่าพระพุทธเจ้าเสด็จมาที่เมืองนั้น **ก็สั่งคนให้ไปเที่ยวด่า ด่าที่นั่น ด่าที่นี่** พระพุทธเจ้าบิณฑบาตที่ไหนก็จ้างคนไปเที่ยวด่า ด่าเรื่อยๆ ไป (เหมือนจ้างคนให้ด่าในสมัยหาเสียงอย่างนั้นแหละ) ด่าเสียจนรำคาญ

พระพุทธเจ้าท่านไม่รำคาญอะไร พระอานนท์ซิรำคาญ พระอานนท์เลยบอกว่า *เมืองนี้ไม่ไหวเวลานี้ มีคนขี้ด่า*

เต็มบ้านเต็มเมือง เราถอยไปอยู่เมืองอื่นเถอะ

พระพุทธเจ้าว่า *จะไปไหนล่ะ อานนท์ ไปเมืองที่คนไม่ขี้ด่าอย่างเมืองนี้ แล้วไปเมืองนั้นเจอคนขี้ด่าอีกเล่าจะทำอย่างไรมิต้องหนีคนขี้ด่ามันตลอดเวลาเรอะ ตถาคตนี่ไม่ยอมหนีอย่างนั้น*

ตถาคตเป็นเหมือนกับช้างที่ออกสู่สงคราม เขายิงด้วยลูกศรอาบยาพิษ ช้างก็ไม่ถอยหนี จะยืนสู้กับลูกศรจนกระทั่งว่าหมดลมหายใจ

"เหตุมันเกิดขึ้นที่ไหนต้องให้ดับที่นั่น"

เหตุที่เกิดขึ้นที่เมืองนี้ ก็ต้องให้มันดับที่เมืองนี้ *คนจะด่าพระตถาคตได้อย่างมากก็ ๗ วัน มันก็หยุดด่าเอง* เพราะว่าเราไม่ได้ด่าตอบ เขาเหนื่อยหน่ายในการด่าเขาก็หยุดไปเอง **เราจะต้องอดทน ต้องหนักแน่นต่อเหตุการณ์อย่างนี้**

แล้วผลที่สุดเขาก็หยุดด่า พระองค์ก็ชนะสิ่งเหล่านั้นได้

อันนี้เป็นบทเรียน เป็นเครื่องเตือนใจ ว่าในชีวิตของเราก็เหมือนกัน **อะไร ๆ ที่เกิดขึ้น เราต้องต่อสู้กับมัน เราอย่าได้คิดหนี** บางคนก็หนีออกจากบ้านไปโน่นไปนี่ ไปแล้วก็กลับมาอีกกลับมาเจอของเก่าเข้าอีก อย่างนั้นมันหนีไม่ถูก ไม่ได้

เราจะต้องต่อสู้กับสิ่งนั้น **ต้องใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาไตร่ตรอง** เราก็จะชนะสิ่งเหล่านั้นได้

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๒๖)

๕

เตรียมพร้อม

สมัยนี้ทำอะไรต้องวางแผน กองทหารต้องวางแผนไว้ตลอดเวลา ฝ่ายเสนาธิการต้องวางแผน ศึกมาทางตะวันออกจะทำอย่างไร มาทางทิศเหนือ ทิศตะวันตก ทิศใต้ จะทำอย่างไร เราจะไปสู้ที่ตรงไหน เราจะสู้ด้วยอะไร คนของเราพร้อมหรือเปล่า

ต้องเตรียมแล้ว **เตรียมคน เตรียมอาวุธ เตรียมอาหาร เตรียมกำลังใจ** ให้พร้อมเพรียงทุกประการ พอข้าศึกมาเราก็พุ่งออกไปตามแผนนั้น ไปตั้งรับ ไปต่อสู้กับข้าศึก ข้าศึกก็ไม่โจมตีให้เราแตกพ่ายได้ **เพราะเราไม่ประมาท เราเตรียมพร้อมไว้ตลอดเวลา**

ในชีวิตเรานี่ก็เหมือนกัน เรามี**ข้าศึก**โจมตี คือ**ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ความสูญเสียสิ่งที่เรารักอะไรๆ ต่างๆ** มันเข้ามาหาเราเมื่อไรก็ได้ เราก็ต้องเตรียมแผนสู้กับมันไว้ **ต้องคิดต้องเตรียมจิตเตรียมใจไว้ให้พร้อม** แล้วจะได้ทำอะไรทันท่วงทีเพราะมีการเตรียม

ถ้าไม่มีการเตรียมพร้อม พอมีอะไรเกิดขึ้น ก็เรียกว่าตื่นตกใจ **เหมือนคนตื่นไฟ จับอะไรไม่ถูก เสียหาย**

คราวหนึ่ง ไฟไหม้กุฏิพระที่วัดพระธาตุไชยา พระองค์หนึ่งอายุก็ไม่มากเท่าใด แต่ว่าท่านตกใจมาก ได้หิ้วถังใบหนึ่งไปตักน้ำมาดับไฟ ตักแล้ววิ่งมาสาดน้ำ สาดน้ำอยู่ตลอดเวลา

พอไฟดับหมดแล้ว พระก็ถามว่า **"ใต้เท้าตักน้ำด้วยอะไร"** ***"ก็นี่ละซี ถังนี่"*** พระบอกว่า **"ถังนี้ก้นมันไม่มี"**..

"แหม ! กูตักเสียเกือบตาย"

ถังที่แกหิ้วไปตักน้ำนั้น ก้นมันไม่มี แต่แกก็ตักน้ำมาสาด สาดอยู่นั่นแหละ ไม่ได้น้ำมาหรอก *มาแต่ถังกับอากาศ* แกก็สาดเรื่อยไป

พอไฟดับหมดแล้วพระเข้าไปถาม แล้วก็หัวเราะงอหายไปเลย ท่านเองก็หัวเราะเจื่อนๆ ไปเหมือนกัน **กูตักน้ำเกือบตาย** พอดูถัง ***ไม่มีก้น*** เอาไปตักได้

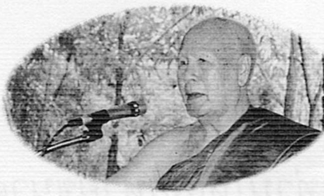
ดูซิมันเป็นอย่างนี้ก็เพราะว่า***ไม่รู้ตัว ไม่ได้เตรียมพร้อมว่าถ้าเกิดอะไรขึ้นเราจะทำอย่างไร***

❂

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๒๖)

๖

อยู่อย่างผู้รู้

ในครั้งพุทธกาล มี**เศรษฐี**คนหนึ่ง ใจดีพอใช้ **แกสร้างวิหารถวายพระพุทธเจ้า** สำหรับเป็นที่พัก พระสงฆ์ไปมาก็จะได้พัก

มีคนๆ หนึ่งโกรธท่านเศรษฐี ไม่รู้ว่าโกรธเรื่องอะไร **โกรธแล้วมันก็มาเผาวิหารเสียเลย** เผาแหลกเป็นขี้เถ้าไปหมด คนก็ไปบอกเศรษฐี ไฟก็กำลังลุกโพลงอยู่นั่นแหละ มาบอกท่านเศรษฐีให้รู้ เศรษฐีก็ไปยืนดูไฟไหม้ คนจะไปหาอะไรดับ สมัยก่อนนี่มันไม่มีรถดับเพลิง ไปตักน้ำมาดับมันก็ไม่ทัน

ท่านเศรษฐีบอกว่า **ไม่ต้องดับมันหรอก มันไหม้แล้วก็แล้วไป** พอไหม้เสร็จเรียบร้อยแล้วก็สร้างขึ้นใหม่อีกที

เมื่อสร้างเรียบร้อยแล้วก็มีการฉลอง นิมนต์พระมาฉันในวิหาร *เจ้าคนที่เผานั้นมันยังเจ็บใจอยู่ ยังเจ็บใจไม่หาย มันก็มาแอบดูข้างหลังม่าน ถ้าท่านเศรษฐีเดินเข้าไปตรวจหลังม่าน มันก็จะฆ่าเสียเลย* มันจะฆ่า

แต่ว่าเศรษฐีแกก็มีบุญเหมือนกัน คือ แกไม่เดินไปหลังม่าน เดินข้างหน้าม่านอยู่ตลอดเวลา ทำกิจเกี่ยวกับถวายทานถวายอาหารเสร็จแล้ว พระก็จะอนุโมทนา

เวลาพระจะอนุโมทนา ท่านก็กล่าวแผ่ส่วนบุญว่า **“ขอแผ่ส่วนบุญที่ข้าพเจ้าทำมาทั้งหมดนี้ให้แก่คนที่ช่วยเผาวิหารของข้าพเจ้า”** แผ่ให้ก่อน ไอ้คนนี้ให้ก่อน.....“ให้แก่คนที่เผาพระวิหารของข้าพเจ้า”

พระท่านก็ถามว่า *“เอ๊ะ! ท่านไม่โกรธไม่เคืองหรือ ในการที่เขาเผาพระวิหารของท่านให้เสียหายขนาดนี้”*

เศรษฐีบอกว่า **“ไม่ได้โกรธเคืองอะไร แต่กลับดีใจว่าจะได้สร้างให้มันดีขึ้นไปกว่าเก่าอีกนิดหนึ่ง** เพราะฉะนั้นคนที่เผานี่กลับช่วยให้ข้าพเจ้าได้บุญได้กุศลเพิ่มขึ้น จึงแผ่ส่วนบุญไปให้ อีกประการหนึ่ง **การที่มีคนมาเผานี่ มันเป็นเครื่องทดสอบกำลังใจของข้าพเจ้าว่าข้าพเจ้ามีกำลังในทางธรรมะเพียงพอหรือไม่** ก็รู้สึกว่ามีเพียงพอ

เพราะขณะที่ไฟไหม้วิหารอยู่นั้นไม่ได้เสียใจ ดูเปลวไฟด้วยความสบายใจ ก็แสดงว่าคนนั้นมาสอบไล่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าสอบไล่ได้ในเรื่องจิตใจ จึงขอบใจเขา ทำบุญเสร็จแล้ว ก็ต้องแผ่ให้ก่อนใครๆ แล้วจึงแผ่ให้ส่วนบุญคนอื่นต่อไป”

ไอ้คนนั้นมันนั่งฟังอยู่หลังม่านฟังแล้วมันเกิดความสำนึกขึ้นในใจว่า *“เอ๊! กูนี่แย่มากที่ไปโกรธเศรษฐีผู้ที่ไม่โกรธตอบทำร้ายคนที่ไม่ทำร้ายตอบ แล้วไปทำลายสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์แก่พระศาสนา แก่พระพุทธเจ้า. บาปมันล้นแล้วในจิตใจของเรานี่ เราจะต้องเลิกทำบาปกันเสียที”*

ก็เลยออกมาจากหลังม่าน ไม่ได้เอามีดที่เตรียมจะแทง

เศรษฐีออกมาด้วยหรอก เข้ามากราบแทบเท้าเศรษฐี เศรษฐีถามว่า *"ท่านเป็นใคร ทำไมจึงมากราบเท้าข้าพเจ้า"*

นายคนนั้นบอกว่า**"ข้าพเจ้านี่แหละคือคนที่เผาวิหารของท่าน** ข้าพเจ้าได้มาแอบอยู่หลังม่าน วันนี้ตั้งใจว่า ถ้าท่านเข้าไปหลังม่าน ข้าพเจ้าจะแทงท่านให้ตาย ด้วยมีดที่เตรียมไว้ที่หลังม่านแล้ว" เศรษฐีบอกว่า*"ไปเอามีดมาให้ดูหน่อย ว่ามันใหญ่ขนาดไหนที่จะฆ่าข้าพเจ้า"*

นายคนนั้นก็เข้าไปเอามีดมาวางไว้เฉพาะหน้า มันก็น่ากลัวอยู่เหมือนกัน คมแปร๊บเลย ถ้าแทงเข้าไปก็เป็นตาย

เศรษฐีบอกว่า *"เอ้า! ทำไมจึงไม่ฆ่าล่ะ มีดก็อยู่ ตัวท่านก็อยู่ ข้าพเจ้าก็นั่งอยู่ ไม่มีอาวุธป้องกันตัวเลย ทำไมถึงไม่ฆ่า"* นายคนนั้นบอกว่า **"เมื่อก่อนนี้อยากจะฆ่า แต่เดี๋ยวนี้ไม่อยากจะฆ่าแล้ว"** *"ทำไมจึงไม่อยากฆ่าแล้วล่ะ"* นายคนนั้นก็บอกว่า **"เพราะว่าท่านไม่ได้เจ็บแค้นในตัวข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเจ็บแค้นในตัวท่านมานานแล้ว"**

เขาเล่าเรื่องเก่าให้ฟังว่า โกรธแค้นมาหลายปี ก็คิดว่าเมื่อทำตัวไม่ได้ ก็ทำวัตถุของท่านเศรษฐี **"ทำลายของของท่าน ทำลายของท่านแล้ว ท่านยังสร้างใหม่ได้และยังไม่ได้โกรธข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะโกรธท่านได้อย่างไร จะทำร้ายท่านได้อย่างไร เมื่อท่านมีคุณธรรมความดีถึงขนาดนี้ ข้าพเจ้าทำร้ายท่านไม่ได้"**

เศรษฐีก็ยกโทษให้ ไม่ถือโทษโกรธตอบอะไร แล้วก็ถามว่า *"ท่านคิดอะไรต่อไป"* เขาก็บอกว่า**"ต่อไปนี้ข้าพเจ้าจะไม่**

เป็นคนชั่วต่อไป อยากจะเข้ามาบวชในพระศาสนา จะได้เป็นศิษย์ที่ดีงามของพระพุทธเจ้า จะได้เปลี่ยนชีวิตเข้าหาคุณงามความดีต่อไป"

อันนี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า **ท่านเศรษฐีท่านรู้ อยู่อย่างผู้รู้ จึงไม่วิตกกังวลในเรื่องอะไรต่างๆ อกุศลคือบาปมันไม่แทรกเข้ามาในใจ** ถ้าเราไม่รู้ บาปมันแทรกได้ มันแทรกแล้วมันมาทำร้ายเรา

คนเราที่ทะเลาะเบาะแว้งกัน โกรธกัน จะกินเลือดกินเนื้อกันก็เพราะ**ไม่รู้**ว่าในขณะนั้นเรากำลังคิดอะไร เรากำลังทำอะไร อะไรที่มันอยู่ในใจของเรา **เราไม่รู้**

❂

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๒๖)

๗
"วันนี้เจ้าอยู่กับฉัน พรุ่งนี้มันไม่แน่"

"ผู้ไม่รู้" คือไม่เข้าใจหลักแห่งความจริงของสิ่งทั้งหลาย เมื่อไม่เข้าใจความจริง เวลาสิ่งนั้นมันเกิดขึ้นก็เป็นทุกข์ ไม่สบาย อกไม่สบายใจ เพราะไม่รู้ว่า**มันเป็นเรื่องเช่นนั้น มันต้องเป็นอย่างนั้น ธรรมดามันเป็นอย่างนั้น**

เช่นเรื่องความพลัดพรากจากของรักของชอบใจ เรามีวัสดุมีสิ่งของอะไร เราก็พออกพอใจในสิ่งนั้น เวลาสิ่งนั้นสูญไปหายไป เราก็มีความทุกข์ ไม่สบายใจ **มองไปที่ที่มันเคยมี มันไม่มี เราก็ไม่สบายใจ**

ความจริง"ความไม่มี"มันเป็นของเดิม "ความมี"น่ะมันมาทีหลัง เราไม่ได้นึกว่า"**ความไม่มี**" มันของเดิม แต่ไปนึกถึง"**ความมี**" อยู่ตลอดเวลา

สมมติว่าในบ้านเรา เมื่อก่อนมันไม่มีอะไร แล้วเราก็ไปซื้อหามาใส่ ให้มันรกบ้าน เอาโต๊ะตัวนั้นมาวางตรงนั้น ไอ้นั่นมาวางตรงนี้... วางให้เต็มไปหมดเลย มีของอะไรเป็นเครื่องประดับประดาตามสมัยนิยม ชาวบ้านเขานิยมอะไร ก็**เอามาประดับ**

ประดาไว้ (อวดความมี ไม่ใช่เรื่องอะไร) เอามาอวดไว้ในบ้าน ในห้องรับแขกบ้าง ตรงนั้นบ้าง ตรงนี้บ้าง

ตื่นเช้าขึ้นมาก็มองไป **เออ...ยังอยู่** มองไอ้นั่นก็ยังอยู่ มองไอ้นี่ก็ยังอยู่ สบายใจ ดูแล้วมันสบายใจ แต่ไม่ได้คิดว่า **วันหนึ่งมันอาจจะเคลื่อนที่ไปก็ได้**

เพราะมีคนประเภทหนึ่งที่มีฤทธิ์มีเดชมาเคลื่อนที่ไปกลางค่ำกลางคืนเราเผลอๆ มันก็มาเคลื่อนเอาไปเสีย อาจจะถึงวันนั้นเข้าสักวันหนึ่งก็ได้

เมื่อเราไม่ได้คิดไว้ล่วงหน้าว่ามันจะเป็นอย่างนั้น พอมันเป็นขึ้นจริงๆ *ตื่นเช้าขึ้นใจหาย หายใจเกือบไม่ออก* นี่เพราะไม่ได้เตรียมตัวไว้ก่อน

พอเห็นแล้วมือตบอก **"โอ๊! ตายแล้ว ตายแล้ว!! ตายแล้ว! ดูตรงนั้น มันเอาไปหมด หายไปหมดแล้ว"** อย่างนี้เราไม่ได้คิดไว้ก่อน เรียกว่า **ไม่รู้ ไม่รู้ว่ามันจะจากไป**

ความจริงเขียนข้อความติดไว้ที่ของบ้างก็ได้ พิมพ์กระดาษแผ่นเล็กๆ ติดไว้ **"วันนี้เจ้าอยู่กับฉัน พรุ่งนี้มันไม่แน่"**

เขียนไว้อย่างนั้น เขียนติดไว้ที่แจกันสวยๆ ที่ตู้ ที่วิทยุ ที่โทรทัศน์ อะไรต่ออะไรต่างๆ เขียนตัวพออ่านได้ มองเห็นแต่ไกล...

"วันนี้เจ้าอยู่กับฉัน พรุ่งนี้มันไม่แน่"

เขียนไว้อย่างนั้น ทีนี้ถ้าวันไหนมันเกิดหายไป ใครมายกไป เราก็พูดว่า**"เหมือนที่นึกไว้ไม่ผิด"** หรือพูดว่า**"กูว่าแล้วว่ามันจะหายสักวันหนึ่ง แล้วมันก็หายจริง ๆ"**

อย่างนี้แล้วก็สบายใจ เรียกว่ายิ้มออกทันที ยิ้มออกเพราะอะไร เพราะเรารู้ **เราเตรียมตัวไว้ต้อนรับสถานการณ์ว่ามันจะต้องหายสักวันหนึ่ง** เรานึกไว้อย่างนั้นแล้วก็สบายใจ

ถ้าเรานึกว่ามันจะหาย แล้วเราไม่อยากจะให้มันหายไว **เราก็ต้องป้องกัน**อีกนั่นแหละ ทำบ้านให้มันแข็งแรงหน่อย ประตูหน้าต่างติดเหล็กให้มันแข็งแรงหน่อย มันก็ไม่หาย ไม่สูญไปไหน

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๒๖)

๘

“รัก” มันอยู่ตรงไหน

เมื่อพระมเหสีที่รักของพระเจ้าปเสนทิโกศล ถึงแก่สวรรคต พระองค์ทรงเศร้าโศกเสียพระทัยมาก ไม่เป็นอันทำอะไร ไม่ออกสั่งงานสั่งการ อยู่แต่ในห้อง เศร้าใจระทมใจ **พระพุทธองค์ก็เสด็จไปเยี่ยม แต่ไม่ขึ้นไปบนตำหนัก ไปอยู่ในโรงรถ**

โรงรถสมัยก่อน ไม่เหมือนโรงรถสมัยนี้ที่เขาเก็บรถสวย ๆ โรงรถสมัยก่อนคล้ายกับพิพิธภัณฑ์ รถสมัยก่อนทำด้วยไม้แกะสลักสวยงาม เทียมด้วยม้าคู่หรือว่าม้าเดี่ยว พระราชาประทับนั่ง สารถีก็ขับไป รถเหล่านั้นมันเก่าเพราะว่าเก็บไว้เป็นเวลานาน

พระองค์ไปอยู่ที่นั่น ไปอยู่ที่นั่นเพื่ออะไร เพื่อหาแบบสาธิตชีวิตให้แก่พระเจ้าปเสนทิโกศล

มหาดเล็กไปกราบทูลว่า *“พระผู้มีพระภาคเสด็จมา”* พระราชาก็ถามว่า *“เวลานี้อยู่ที่ไหน?”* บอกว่า *“อยู่ในโรงรถ”*

“ทำไมจึงอยู่ในโรงรถ ที่เก็บรถไม่สมพระเกียรติของพระผู้มีพระภาค ไม่ได้! เราจะต้องไปอัญเชิญพระองค์ขึ้นมาบนตำหนัก”

แล้วพระองค์ก็ไปเฝ้า พอไปเฝ้าก็ทูลว่า ขออัญเชิญพระผู้มีพระภาคเจ้า ไปประทับบนตำหนัก

ท่านก็บอกว่า *ที่นี่ก็สบายดีแล้ว ได้ดูรถทั้งหลายเหล่านี้ด้วยว่ามันมีมากมายหลายคัน* ก็เลยชวนพระเจ้าปเสนทิโกศลดูรถด้วยกัน แล้วก็ถามว่า *รถคันนี้สร้างสมัยไหน*

"คันนี้เก่าแก่มาก สร้างตั้งแต่สมัยพระเจ้าปู่ แล้วก็เป็นรถเก่า คันต่อมา สมัยเสด็จพ่อ" ว่ากันไปตามลำดับ

แล้วก็ซักถามเรื่องรถ ชี้ลงไปว่า **"รถ" นี่มันอยู่ตรงไหน** ชี้เพื่อให้เห็นว่า**สิ่งทั้งหลายมันปรุงแต่ง ไม่มีเนื้อแท้** ชี้ไปที่**ล้อ** นี่มันเรียกว่า **"ล้อ"**, นั่น**"ตัวถัง"**, นั่นเรียกว่า**"กำ"**, นี่เรียกว่า**"กง"** เรียกว่าอะไรต่ออะไรไป **เมื่อมันเป็นส่วน ๆ แล้ว คำว่า"รถ" มันอยู่ตรงไหน**

พระเจ้าปเสนฯว่า**"รถ"**ก็รวมสิ่งเหล่านี้เข้าจึงเป็นรถขึ้นมา

ถ้าถอดสิ่งเหล่านี้ออกหมด "รถ" จะมีหรือไม่

พระเจ้าปเสนฯก็ตอบว่า **รถมันก็ไม่มี เพราะคำว่า "รถ" เกิดจากการผสมของส่วนต่างๆ ที่เอามาคุมกันเข้า ถ้าถอดออกหมด คำว่า"รถ" ก็ไม่มี**

พระองค์ก็บอกว่า **"รถ"** จริงๆ มันก็ไม่มี มันมีแต่เรื่อง **"สมมติ"**เท่านั้น ร่างกายคนเรานี่เป็นอย่างไร ถามให้ตอบเป็นเรื่องๆ ไป เพื่อให้เกิดปัญญา

พระเจ้าปเสนฯก็เข้าใจเรื่องว่า **สิ่งทั้งหลายมันล้วนแต่เป็นของผสม ไม่มีเนื้อแท้ ส่วนผสมนั้นมันทรงตัวอยู่ได้เมื่อ**

ส่วนผสมพร้อมเพรียง ถ้าส่วนผสมขาดตกบกพร่อง มันก็ทรงอยู่ไม่ได้

รถที่เราใช้ มันต้องมีไฟมีน้ำมัน ถ้าว่า ไฟไม่ดี แบตเตอรี่ไม่ดี สตาร์ทไม่ติด หรือว่าน้ำมันมี แต่ว่ามันล้นไป เขาเรียกว่ามันท่วมไป พอท่วม มันก็สตาร์ทไม่ติดเหมือนกัน มันขาดส่วนผสม รถนั้นก็ขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถวิ่งไปไหนมาไหนได้

พอมันวิ่งไม่ได้ เราพูดว่าอย่างไร เราพูดว่า"**รถตาย**"วิ่งๆ ไปมันหยุดกึ๊ก เพื่อนถาม *"เป็นอะไร" "รถมันตายโว้ย"*

มันตายเพราะอะไร เพราะส่วนประกอบมันไม่พร้อม ไม่สมบูรณ์ มันก็ตายไป

คนเรานี่ก็เหมือนกัน **เมื่อส่วนประกอบมันขาดตกบกพร่อง มันก็ต้องตาย** ความตายก็เป็นเรื่องธรรมดา ทุกคนจะต้องเป็นอย่างนั้น พระเจ้าปู่ตายไปแล้ว พระเจ้าย่าตายไปแล้ว เจ้าพ่อเจ้าแม่ตายไปแล้ว พระองค์ก็จะเป็นเหมือนกัน จะต้องถึงเข้าสักวันหนึ่ง

เมื่อพูดไปพูดมา มันก็โพล่งขึ้นในใจของพระเจ้าปเสนทิโกศลว่า **อ้อ! เจ้าความตายนี่มันเป็นเรื่องธรรมดา** ก็เลยไม่ทุกข์เรื่องที่พระนางมัลลิกาสวรรคต ความทุกข์ ความเดือดร้อนใจก็เลยคลายไป

พระผู้มีพระภาคไปแนะวิธีให้ ให้คิดเอาเอง ให้นึกเอาเอง แล้วก็เกิดความรู้ความเข้าใจชัดเจนแจ่มแจ้งด้วยพระองค์เอง นี่แหละคือ วิธีการของพระพุทธเจ้า

วิธีการของพระพุทธเจ้า คือชี้แนะ ชักจูง โน้มน้อม จิตใจให้เกิดปัญญา ไม่มีการบังคับให้เชื่อ

พุทธศาสนาของเรานั้นเป็น**ศาสนาแห่งปัญญา** วิธีการของพระพุทธเจ้าคือวิธีการ**เพาะให้เกิดปัญญา**ให้รู้จักคิด รู้จักอ่าน รู้จักค้นคว้าในสิ่งทั้งหลาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนแจ่มแจ้งในเรื่องนั้น

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๒๖)

๙

การสอน
ที่ทรงอำนาจ

ท่านผู้หนึ่งที่เชียงใหม่ แกสูบบุหรี่จัดมาก ได้ลูก ๒ คน ชายคนหนึ่ง หญิงคนหนึ่ง **ลูกชายนั้นมันเดินตามพ่อ พ่อสูบยี่ห้อไหน มันสูบยี่ห้อนั้น พ่อสูบเวลาไหน มันก็สูบเวลานั้น**

พ่อนั่งดูลูกสูบบุหรี่ ก็นึกในใจว่า...*แย่ ติ๊กมันจะแย่* (ชื่อเล่นชื่อติ๊ก) *ถ้ากูทำอยู่อย่างนี้ มันจะแย่* เลยคิดว่า ต้องให้ลูกเลิกบุหรี่ **พ่อต้องเลิกก่อน** เลยเลิก ตัดสินใจเลิก ไม่สูบเลยหลายวัน ลูกสังเกตเห็นว่า **พ่อนี่ผิดปกติมาหลายวันแล้ว**

วันหนึ่ง เมื่อกินอาหารเสร็จแล้วก็ถามพ่อว่า **"พ่อ หมู่นี้ดูพ่อผิดปกติ"** พ่อถามว่า"ผิดปกติอะไรลูก"...**"ผมไม่เห็นพ่อสูบบุหรี่เลย หลายวันแล้ว เพราะอะไร"...**

พ่อบอกว่า *"นั่งลง.....พ่อจะเล่าให้ฟัง พ่อนี่มีลูก ๒ คน* ***พ่อรักลูก อยากเห็นความเจริญเติบโตของลูก*** *เมื่อก่อนนี้พ่อสูบบุหรี่จัด มีโอกาสเป็นมะเร็งปอดได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ แล้วจะได้เห็นความเจริญของลูกได้อย่างไร* ***พ่อรักลูก ก็อยากจะอยู่กับลูกนาน ๆ พ่อเลยตัดสินใจเลิกตั้งแต่วันนั้น วันที่พ่อคิดถึงลูก***

มาก *พ่อเลิก ไม่สูบเลยในชีวิต ตั้งแต่นั้นมาจนบัดนี้ แล้วจะไม่สูบอีกต่อไป ลูกจำไว้เถอะ"*

พ่อไม่ได้พูดว่า "ลูกควรจะเลิกเหมือนพ่อ" ไม่ได้ขอลูกเลยสักคำเดียว เพียงแต่บอกว่า **"พ่อรักลูก อยากจะอยู่ดูลูกนาน ๆ พ่อจึงเลิกสูบบุหรี่"**

แล้วต่อมาลูกมันก็เลิกเหมือนกัน มันเห็นพ่อไม่สูบมันก็นึกได้ว่า *"กูก็เลิกเหมือนกัน"* เลิกเลย เลิกหมดทั้ง ๒ คน ในบ้านนั้นก็เลยไม่มีใครสูบบุหรี่ต่อไป *พ่อเลิก ลูกเลิก*

นี่คือการสอน ที่เรียกว่า ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง มีอำนาจมาก ศักดิ์สิทธิ์มาก ทำให้เกิดการคิดขึ้นในใจของผู้นั้นได้ เลิกได้

❂

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๒๕)

๑๐

พระพุทธศาสนา ไม่มีคำว่า "ดลบันดาล"

พระพุทธศาสนาไม่มีคำว่า "ดลบันดาล" ขอให้เราเข้าใจข้อนี้ไว้ด้วย คือ **ไม่มีอะไรที่มีอำนาจดลบันดาลให้ใครเป็นอะไร เราจะดีก็ด้วยการทำดีของเรา ชั่วก็ด้วยการทำชั่วของเรา** มั่งมีก็ด้วยการแสวงหาทรัพย์ รู้จักหา รู้จักเก็บ รู้จักใช้ รู้จักทำให้มันเจริญงอกงาม เราก็เป็นคนมีสตางค์เหลือใช้เรียกว่าคนมั่งมี คือมีสตางค์เหลือใช้

คนที่มีสตางค์ไม่พอใช้มันก็ทำเอาเอง ไม่ใช่เพราะเส้นลายมือมันเป็นอย่างนั้น ไม่ใช่เพราะมันเกิดเวลานั้นดวงชะตามันเป็นอย่างนั้น นี่มันไม่ใช่เรื่องพุทธศาสนา

ประเทศไทยที่เฉื่อยชาชักช้าไม่ทันคนอื่น ก็เพราะเรื่องนี้ *เพราะมัวไปนั่งดูดาวดูเดือนกันอยู่ มัวแต่ไปดูดวงชะตาราศีกันอยู่* จะทำอะไรก็ต้องคอยฤกษ์คอยยาม

พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า **คนพาลคือคนปัญญาอ่อน**

มัวแต่ไปนั่งดูดาวดูเดือนอยู่ ประโยชน์มันก็ผ่านไปเสีย ประโยชน์มันเป็นฤกษ์อยู่ในตัวแล้ว ดวงดาวในท้องฟ้าจะช่วยอะไรได้

เราอย่าไปรับความเชื่อไม่เต็มบาททั้งหลายมาไว้ในสมอง แล้วอย่าไปถ่ายทอดให้แก่ใครต่อไป ตัดมันเสียทีเถิด จะให้พรแก่ใครก็อย่าให้พรว่า *ขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในโลก จงดลบันดาลให้ท่านเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้* พรไม่เต็มบาททั้งนั้น พรอย่างนั้นมันมีที่ไหนที่ศักดิ์สิทธิ์ที่จะมา**ดลบันดาล**ให้ใครเป็นอะไร ไม่มี

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพุทธศาสนาคือ ธรรมะ พระธรรมนี่แหละศักดิ์สิทธิ์จริงๆ เพราะคำว่า"**ศักดิ์สิทธิ์**" นั้นคือ **อำนาจที่จะให้เกิดความสำเร็จ ศักดิ์** หมายถึงอำนาจ **สิทธิ์** คือความสำเร็จ อำนาจที่จะให้เกิดความสำเร็จ คือ**ธรรมะ**

ถ้าเราจะให้พรใครก็บอกว่า"**ขออวยพรให้เธอมีใจมั่นคงอยู่ในธรรมะ**" มันค่อยเป็นหลักคำสอนหน่อย เข้าหลักเทคนิคของพระพุทธศาสนาหน่อย

นี่เราอวยพรกันด้วย ขออำนาจนั้น อำนาจนี้ มันจะไปช่วยได้อย่างไร ถ้าไม่ทำ มันก็ไม่ได้ *ต้องพูดในเชิงการกระทำ* พูด*ในเชิงการปฏิบัติ* เพื่อฝังนิสัยการปฏิบัติให้เกิดขึ้นในจิตใจ

อย่าไปพูดว่า อะไรจะ **ดลบันดาล** ให้ใครเป็นอะไร แล้วเราอย่าไปเที่ยววิงวอน ขอร้องอะไรจากอะไร เพื่อให้ช่วยตัว **ต้องช่วยตัวเอง อย่าไปขอให้ใครช่วย**

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๒๕)

๑๑

เกิดแล้วเกิดอีก

ครั้งหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ที่**บุพพารามวิหาร**ของ**นางวิสาขา** นางวิสาขากับบริวารผู้หญิงเป็นจำนวนมากได้ไปรักษาอุโบสถ เมื่อสมาทานอุโบสถแล้ว ก็มีการถามกันขึ้นว่า **เธอมารักษาอุโบสถเพื่ออะไร** ก็ตอบต่างๆ กัน แต่รวมความแล้วก็ตอบเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนปรารถนา

เช่นว่าคนหนึ่งตอบว่า **เรามารักษาอุโบสถศีล เพื่อให้สามีเป็นคนซื่อสัตย์ต่อเรา** หรือบางคนตอบว่า **เพื่อไม่ให้มีหญิงร่วมสามีกับเรา** คือไม่อยากให้สามีมีเมียน้อย หรือเมียมากอะไรอย่างนั้น รักษามุ่งไปอย่างนั้น

หรือบางคนก็ตอบว่า**รักษาศีลเพื่อให้เกิดเป็นคนรูปสวย ให้เกิดเป็นคนรวยทรัพย์ ให้เกิดเป็นคนที่มีบริวารมาก**อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ทั้งหมด

แล้วพวกเหล่านั้นก็เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า *ได้กราบทูลเรื่องนี้ให้ทรงทราบถึงความปรารถนาของสุภาพสตรีทั้งหลายเหล่านั้น ที่เข้ามารักษาอุโบสถศีล*

พระองค์ก็ได้ตรัสแก่คนเหล่านั้นว่า ความปรารถนาอันใดที่ท่านทั้งหลายได้ตั้งไว้นั้น **ยังเป็นความปรารถนาที่เป็นไป**

เพื่อความเวียนว่ายตายเกิด เรียกว่า**เป็นไปเพื่อสังสารวัฏฏ์** พูดภาษาธรรมะว่า **เป็นวัฏฏคามินี** หมายความว่า **เป็นไปเพื่อเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวงจรของกิเลสตลอดเวลา**

ไม่เป็นไปเพื่อ**วิวัฏฏะ** คือการไม่เวียนว่ายตายเกิด

ไม่เป็นไปเพื่อความหน่าย ไม่เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ดับร้อน ไม่ได้เป็นไปเพื่อนิพพาน เพื่อความเห็นแจ้ง

แต่เป็นไปเพื่อการเกิดแล้วเกิดอีก

การเกิดแล้วเกิดอีกพระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็นทุกข์

"ทุกฺขา ชาติปุนปฺปุนํ – เกิดบ่อย ๆ เป็นทุกข์"

เกิดแล้วเกิดอีกมันก็เป็นทุกข์ **"เกิดแล้วเกิดอีก"** หมายความว่า **เกิดความอยากแล้วเกิดความอยากอีก มันก็เป็นทุกข์ขึ้นในใจ**

วันหนึ่งๆ เรามีความทุกข์เกิดขึ้นในใจเพราะความอยากในเรื่องต่างๆ *อยากได้นั่น อยากได้นี่ อยากได้โน่น แล้วมันก็ไม่ได้สมอยาก* เมื่อไม่ได้สมอยากก็เป็นทุกข์ เลยมีความเดือดร้อนใจ

ถ้าได้มาสมใจก็สบายใจนิดหน่อยควบคู่กับความวิตกกังวล วิตกกังวลว่ามันจะหายไปเสีย ใครจะมาลักเอาไปเสีย หรือว่ามันจะเป็นอะไรไปสักอย่าง ที่จะไม่ให้อยู่กับเรา เราก็มีความทุกข์ทางใจ มีความวิตกกังวลด้วยเรื่องนั้น

เพราะฉะนั้น ความปรารถนาอันใดที่ท่านสุภาพสตรีเหล่านั้นตั้งไว้ **เพื่อรูป เพื่อรส เพื่อกลิ่น เพื่อเสียง เพื่อสัมผัส** อันชอบอกชอบใจนั้น ก็ยังเป็นไปเพื่อความทุกข์ ยังเป็นไปเพื่อ

การเวียนว่ายตายเกิด ไม่รู้จักจบไม่รู้จักสิ้น **ไม่เป็นไปเพื่อความหน่าย ไม่เป็นไปเพื่อคลายกำหนัด ไม่เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ดับร้อน ไม่ถูกหลักเกณฑ์ในทางพระพุทธศาสนา**

พระพุทธศาสนาสอนให้เราทำอะไร **เพื่อตัดวัฏฏกิเลส** ทั้งหลายให้เบาบางลงไป ตัดกิเลสให้มันเบาให้มันน้อยลงไป เพื่อจะได้อยู่กันอย่างมีความสุขใจ

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๒๖)

๑๒

ผู้ทำลายศาสนา

คนที่ทำลายตัวศาสนาได้นั้นมีเหมือนกัน แต่ไม่ใช่คนนอกศาสนา ไม่ใช่พวกนอกศาสนาจะมาทำลาย **เป็นคนในศาสนานี้เองเป็นผู้ทำลาย**

พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า **ไม่ใช่ธาตุดิน ลม ไฟ น้ำ ที่จะทำลายศาสนธรรมของพระพุทธเจ้า แต่ว่าภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ผู้ไม่สนใจศึกษา ไม่สนใจปฏิบัติ ไม่สนใจที่จะประกาศให้คนอื่นได้รู้ได้เข้าใจ นี่แหละคือผู้ทำลายพระศาสนา ทำลายตัวแท้ของพระศาสนา**

ที่เขาทำลายโบสถ์ มันเป็นวัตถุ ขุดเจดีย์ก็เป็นวัตถุ ตัดเศียรพระก็เป็นเรื่องวัตถุ ยังไม่ชื่อว่า *ทำลายพระศาสนาที่แท้*

แต่ถ้าเรียกตัวเองว่าเป็น**พุทธบริษัท** แล้วเราไม่ศึกษาให้เข้าใจ ไม่ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ไม่ประกาศให้คนที่ไม่รู้ได้รู้ได้เข้าใจ นั่นแหละคือ **ตัวทำลายศาสนา**

ถ้าเราไปหลงใหลมัวเมาอยู่แต่ในเรื่องเปลือก ส่งเสริมให้คนยึดมั่นในเปลือกของศาสนา ในพิธีรีตองต่าง ๆ ที่ไม่ใช่เนื้อแท้ของธรรมะ คนนั้นเป็นผู้ทำลายศาสนา เป็นคนบาปในพระพุทธศาสนา ไม่รักพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์

แต่ว่า**ทำลายด้วยความหลงผิด ด้วยความเข้าใจผิด หรือเพราะไปติดในลาภสักการะอันตนจะมีจะได้จากสิ่งเหล่านั้น** ผู้นั้นชื่อว่าทำลายศาสนา เพราะทำให้คนไปยึดอยู่แต่สิ่งนั้น **ทำให้คนเป็นเด็กตลอดชีวิต เป็นเด็กอยู่ตลอดชีวิต**

เด็กนี่มันชอบเล่นตุ๊กตา ถ้าเราแย่งตุ๊กตา เด็กจะร้องไห้ เพราะฉะนั้นเวลาจะกินก็ต้องให้ตุ๊กตากินด้วย นอนด้วย อาบน้ำด้วย ไปไหนก็พาไปด้วย นั่นเด็ก แต่พอเด็กนั้นโตขึ้นแล้ว มันก็ไม่เหลียวแลตุ๊กตาต่อไป ขว้างทิ้งไปเลยไม่ได้สนใจ

แต่ผู้เป็น**เด็กทางวิญญาณ**นี่ร้ายเหลือเกิน **โตแล้วแก่แล้วยังไม่ปล่อยไม่วาง ยังยึดติดอยู่ในวัตถุตลอดเวลา** ใคร่ได้ใคร่แสวงหาแต่เรื่องวัตถุเอามาใช้อยู่ตลอดเวลา **ไม่แสวงหาธรรมะ แต่ว่าไปแสวงหาวัตถุ** ติดในวัตถุ สร้างความสิ้นเปลืองในเรื่องวัตถุด้วยประการต่าง ๆ

อันนี้คือปัญหาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้โดยเราไม่รู้เนื้อรู้ตัวว่าเรากำลังทำลายสิ่งถูกต้อง ทำลายสิ่งที่มนุษย์ควรจะเข้าถึงและจะได้พ้นไปจากความทุกข์ความเดือดร้อนในชีวิตประจำวัน

เราไม่คิดถึงเรื่องอย่างนั้น **เพราะลาภสักการะ เป็นเครื่องหุ้มห่อจิตใจ** เมาอยู่ในเรื่องลาภสักการะเหล่านั้น

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗)

๑๓

เมาวิมาน

พระพุทธเจ้าท่านไม่ได้สอนให้เราทำบุญเพื่อจะไปสวรรค์ สวรรค์นั้นเป็นแต่เพียงเครื่องล่อนิดๆ หน่อยๆ ให้พอเพลินเท่านั้นเอง

คนติดสวรรค์นั้น มักจะทำบุญเพื่อต้องการสวรรค์ เรียกว่า**"ทำบุญเพื่อกิเลส" "ทำบุญเพื่อจะเอา"** เอานั่นเอานี่ ที่มีอยู่ก็รักษาไม่ไหวอยู่แล้ว ยังจะเอาแถมเข้ามาอีกมากมายก่ายกอง อย่างนี้เขาเรียกว่า *เป็นบุญไม่บริสุทธิ์* ไม่เป็น**"กุศล"**

มันเป็นแต่เพียง**"บุญ"** เท่านั้นเอง ชื่นใจสบายใจ ได้ทำอะไรแล้ว *แหม! ดีใจจนเนื้อเต้น* อย่างนี้เขาเรียกว่า **"บ้าบุญ"** พวกนั้น **ไม่คิดจะออกไปจากสิ่งเหล่านั้นด้วยการฟอกจิตใจให้สะอาด ปราศจากสิ่งเศร้าหมองทางใจ** ไม่ได้คิดอย่างนั้น

เพราะว่าผู้สอนผู้เทศน์ก็ไม่ได้พยายามชี้ให้เห็นว่าอะไรเป็นอะไรที่ถูกต้อง ล่อว่า **มีสวรรค์** ไว้ให้โยมสร้างนั่นสร้างนี่ แล้วจะได้**เกิดในสวรรค์ มีวิมาน**

พระบางองค์ก็เก่งอยู่เหมือนกัน เห็นว่าโยมทำอะไรมาก ๆ แล้ว แต่ยังอยากจะให้ทำอีก ก็บอกว่า

"แหม! เมื่อคืนก่อนนี้อาตมานอนหลับฝันไป ฝันว่า

ได้ขึ้นสวรรค์ ขึ้นไปถึงเห็นวิมานหลังคาระยิบระยับ ประดับด้วยเพชรพลอยสวยงามสูงหลายชั้น แล้วก็มีเทวดานั่งเฝ้าอยู่องค์หนึ่ง เลยถามว่า***วิมานนี้เป็นของใคร*** เทวดาบอกว่าเป็นของคนชื่อนั้น”

คือโยมคนนั้นแหละ โยมที่แกคุยด้วยนั่นเอง บอกว่าชื่อของคุณโยมนี่ สมมติว่าโยมคนนั้นชื่อว่า แม่จันทรา

“เทวดาบอกว่านี่เป็นวิมานของคุณแม่จันทรากำลังมารออยู่แล้ว คุณแม่จันทรายังไม่มาเกิด ให้อยู่ทำบุญเพิ่มเติมต่อไป แล้วก็วันหนึ่งจะได้มาเกิดอยู่ในวิมานนี้

แล้วก็ถามว่าท่านมาจากเมืองมนุษย์หรือ

ใช่! มาจากวัดเมืองมนุษย์ อยากจะดู***วิมานของแม่จันทรา***สักหน่อยว่ามีอะไรบ้าง

เมื่อเข้าไปดูในวิมาน ***วิมานยังว่างอยู่ ห้องนอนก็ยังไม่มีเตียงนอน ไม่มีหมอน ไม่มีเครื่องใช้ไม้สอย วิทยุก็ไม่มี โทรทัศน์ก็ไม่มี เครื่องทำความอบอุ่นก็ไม่มีในวิมาน ห้องน้ำก็มีแต่ห้องเฉยๆไม่มีน้ำ ยังไม่ได้ต่อประปาเข้าไปในวิมานเลยแม้แต่น้อย*** บอกให้คุณโยมทราบ”

โยมฟังแล้ว ถามว่า“ทำอย่างไรล่ะเจ้าคะ ทำอย่างไรจึงจะมี” ***“โยมต้องบริจาคเตียง บริจาคผ้าห่มนอน หมอน มุ้ง บริจาคอ่างน้ำ เครื่องสุขภัณฑ์ภายในห้องน้ำ”***

โยมก็**เมาวิมาน** ก็ต้องบริจาคไป

ความจริงกุฏิท่านสร้างแล้ว แต่ว่ามันยังขาดในเรื่องเหล่านี้อยู่ จะบอกตรงๆ มันก็ไม่ได้ เลยต้องบอก**วิมานโยมยังขาดอยู่อย่างนี้** โยมก็ไปสร้างให้ได้ดังใจเพราะได้วิมานแล้ว

หนักเข้าไปกว่านั้น คุณโยมคนหนึ่งสามีตาย ก็คิดถึงพระท่านก็มาเยี่ยมมาเยียน วันหนึ่งมาบอกว่า

"เมื่อคืนอาตมานอนฝันเห็นคุณหลวง คุณหลวงมาหา" "เป็นไงเจ้าคะ คุณหลวงสบายดีหรือ รูปร่างเป็นอย่างไร"

"อ้วนท้วนเป็นน้ำเป็นนวลดี สบายทุกอย่าง เจริญพร แต่คุณหลวงแกบ่นว่าไปไหนลำบาก ไม่มีรถยนต์จะใช้"

เออ! ตายแล้วอย่างนี้ จะหารถยนต์ไปใช้ในสวรรค์อีกต่อไป ก็เมืองสวรรค์ เขาขี่รถกันเมื่อไหร่ เทวดามันลอยฟ่องเหมือนมนุษย์อวกาศ ลอยไปนั่งอยู่ตรงนี้ พอนึกว่าจะไปวิมานน้อยหน่อยก็ลอยไปทันที จะกลับมาก็ลอยมา แล้วจะใช้รถยนต์เมื่อไหร่

โยมแกไม่ได้ฟังเรื่องนี้ละเอียด พอพระบอกว่าสงสารคุณหลวงไม่มีรถยนต์ใช้ อยู่เมืองมนุษย์นี่ได้ใช้รถยนต์ตลอดเวลา ที่โน่นไม่มีรถยนต์ใช้

"ทำอย่างไรดีเจ้าคะ"

"ก็โยมจะต้องสร้างรถยนต์ถวายวัดสักคันหนึ่งสิ"

คุณนายก็ตกลงใจซื้อรถยนต์ถวายวัดไว้คันหนึ่ง ปรากฏว่าขับรถปร๋อไปปร๋อมา ขึ้นเหนือล่องใต้ บรรทุกเฮโรอีนส่งไปเมืองนอกบ้างก็ได้ ทีนี้ เรื่องมันไปกันใหญ่

นี่เขาเรียกว่า**พระประเภทต้มคน** มันก็เป็นอย่างนั้นแหละ ใครเชื่อก็ถูกหลอกถูกต้มเรื่อยไป **ฝันเรื่อย ฝันไม่หยุดไม่หย่อน ขัดข้องอะไรก็ไปหาคุณนายคนนั้น ฝันอีกแล้ว ฝันบ่อย** มันเป็นอย่างนี้ คุณนายก็เชื่อ

อันนี้ก็เรียกว่าเป็นอันตรายอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้คนหลงผิดในเรื่องของพระศาสนา **ไม่สอนสิ่งที่ถูกต้อง ไม่พูดความจริงให้คนฟัง เพราะความต้องการในลาภสักการะ**

นักเผยแผ่ธรรมะ ถ้าเผยแผ่เพื่อลาภเพื่อสักการะ มันไม่ได้ ไม่ถูกต้อง **เราต้องเผยแผ่สัจจธรรม อันเป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง ให้คนเขาเอาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน** ถ้าเขาเข้าใจเอาไปปฏิบัติแล้วเขาเห็นผลประจักษ์ด้วยตนเอง

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๔ มีนาคม ๒๕๒๗)

๑๘
ฆ่าอะไรจึงไม่บาป

ครั้งหนึ่ง **อูนุ** มาเมืองไทยแล้วจะไปอยุธยา **ต้องมีหน่วยอารักขา กลัวชาวอยุธยาจะเล่นงานอูนุ**

อูนุแกไม่ได้รู้เรื่อง แกไม่ได้มีส่วนมาเผากรุงศรีอยุธยาอะไรแม้แต่น้อย ไอ้พวกเผากรุงศรีอยุธยาตายตกนรกยังไม่ได้ผุดได้เกิดสักคนเดียว แล้วเราจะโกรธคนสมัยใหม่ได้อย่างไร

ถ้าเราจะโกรธ โกรธให้มันถูก

โกรธอะไร?...โกรธกิเลสสิ ไอ้นี่แหละที่ควรจะโกรธควรจะฆ่า ควรจะโกรธความโลภ ความโกรธ ความหลง ความริษยาพยาบาท ความแข่งดี ความถือตัว เรียกว่า**กิเลสทุกประเภทเป็นเรื่องน่าโกรธน่าเกลียด แล้วน่าฆ่ามันเสียเลยอย่าเอาไว้**

กิเลสที่ควรฆ่า มันอยู่ที่ไหน อยู่ที่ตัวเรานั่นแหละ สำคัญนักหนา เราดูว่า ตัวเรามีอะไร ฆ่ามันเสีย ฆ่าความโลภ ฆ่าความโกรธ แล้วเราก็สบาย

เคยมีคนไปถามพระพุทธเจ้าว่า **ฆ่าอะไรจึงจะไม่บาป** และมีความสุขด้วย พระองค์ตรัสว่า ***"โกธัง ฆัตตะวา สุขัง เสติ – ฆ่าความโกรธได้ มีความสุข"***

ฆ่าความโกรธได้ มีความสุข เพราะฉะนั้นเราอย่าไปโกรธคน แต่**เราโกรธสิ่งที่ทำให้ไม่เป็นคน** สิ่งที่ทำคนไม่ให้เป็นคนคืออะไร...ก็คือกิเลสประเภทต่างๆ ตัวใหญ่ก็ ๓ ตัว ตัวโลภะ โทสะ โมหะ นี่แหละ **โลภ โกรธ หลง ไอ้ ๓ ตัว นี่แหละตัวร้าย เป็นตัวที่เราเห็นหน้ามันแล้ว ต้องเล่นงานมันเลยทีเดียว** อย่าปล่อยให้มันมาโจมตีเรา อย่าให้มันมาเป็นนายเหนือเรา

เดี๋ยวนี้คนเราไม่โกรธกิเลส แต่ว่ากลับไปโกรธคน มันไม่ถูก คนเรานี่ใช่ว่าจะชอบการมีกิเลสกับเขาเมื่อไหร่ **ไม่รู้ไม่เข้าใจแล้วเผลอ มันก็มีขึ้น** น่าสงสารด้วยซ้ำไป

คนทำชั่วนี่เป็นคนที่น่าสงสาร ควรจะหาทางว่าเราจะช่วยเขาอย่างไร ให้เขาดีขึ้น ให้เขาเจริญขึ้น ให้มีปัญญา ให้รู้จักรักษาตัวรอดปลอดภัย เราควรจะทำอย่างไร นั่นแหละจึงจะเป็นการถูกต้อง

แต่เราไม่ค่อยคิดอย่างนั้น **เขามีกิเลสแล้ว เรากลับมีกิเลสขึ้นมาด้วย** เช่น เราเกลียดเขา นี่มันเป็นกิเลส เราโกรธเขาเราก็มีกิเลส เราริษยาเขาเราก็มีกิเลส เราทำอะไรในทางไม่ดีก็เท่ากับว่า ช่วยเพิ่มสิ่งชั่วร้ายขึ้นในสังคม

สังคมจะดีขึ้นได้อย่างไรถ้าเราไม่ช่วยกันทำลายสิ่งชั่วร้าย

หน้าที่ของเราทุกคน คือ ต้องทำลายสิ่งชั่วร้ายในตัวเราและในบุคคลอื่นให้หมดไป

❂

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๑ เมษายน ๒๕๒๗)

๑๕

เสรีภาพที่แท้จริง

เสรีภาพคืออะไร ไม่ใช่ของใหม่ ไม่ใช่เป็นของพูดกันหลังเปลี่ยนการปกครอง ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕

เสรีภาพเป็นเรื่องเก่าแก่ที่สุด ยุคพระพุทธเจ้าก็พูดเรื่องเสรีภาพ พระพุทธเจ้าก็สอนเรื่องเสรีภาพ แล้วก็มีธรรมะเรียกว่า"**เสรีธรรม**" เพื่อให้ปฏิบัติเพื่อความเป็นเสรี

เสรีภาพนั้นหมายถึงอะไร หมายถึงว่า **จิตใจเป็นอิสระไม่อยู่ใต้อำนาจของอะไรๆ** เขาเรียกว่าเป็นเสรี

ถ้าเรามีจิตใจตกต่ำอยู่ในอำนาจของอะไร **ไม่เสรี** เช่นว่าตกอยู่ในอำนาจของบุหรี่ ต้องเป็นทาสบุหรี่ ไม่มีเสรีภาพ ตกอยู่ในอำนาจเหล้า ตกอยู่ในอำนาจการพนัน ตกอยู่ในอำนาจการตามใจตัวเอง ชอบทำอะไรตามใจอยาก สนุกสนานเพลิดเพลิน ใครจะว่าอะไรก็ไม่ฟังละ *"ฉันอยู่ของฉันอย่างนี้ มันเสรีภาพของฉัน เรื่องของฉัน คนอื่นไม่เกี่ยว"*

นี่ไม่ใช่เสรีภาพแล้ว เพราะใจของผู้นั้นตกอยู่ในอำนาจฝ่ายต่ำ **อำนาจฝ่ายต่ำนั้นมันดึงคนให้ตกต่ำ**

แต่ถ้าเป็นเสรีขึ้นมา เราอยู่เหนือสิ่งนั้น การอยู่เหนือสิ่งนั้นเรียกว่า**เป็นไท** เรียกว่า**อิสระ** ถ้าเป็นทาส ก็เป็นทุกข์

พระพุทธเจ้าตรัสว่า เป็นทาส เป็นทุกข์ ***“สัพพัง ปะระวะสัง ทุกขัง – เป็นทาสสิ่งทั้งปวงเป็นทุกข์”***

ลองเอาไปคิดนะ คิดว่า.....เอ! พระท่านว่า เป็นทาสสิ่งทั้งปวงเป็นทุกข์ *เราเป็นทาสอะไรจะเป็นทุกข์หรือไม่* ลองคิดดู การศึกษาเรื่องอย่างนี้ต้องคิดจึงจะรู้นะว่ามันเป็นทุกข์จริงมั้ย ถ้าเราเป็นทาสของอะไร เอ้า! ไม่ต้องอะไรหรอก อยากไปเที่ยวแล้วไม่ได้ไปดังใจ เรานั่งกลุ้มใจหรือไม่ ต้องนั่งกลุ้มใจ กลุ้มใจเพราะอะไร *ใจมันเป็นทาสของความอยากจะไปเที่ยว* แล้วไม่ได้ไปดังใจเราก็หงุดหงิด งุ่นง่าน เป็นทุกข์

แต่ถ้าเป็นไท ก็เป็นสุข ***“สัพพัง อิสสะริยัง สุขัง – เป็นไทอยู่เหนือสิ่งทั้งปวงเป็นสุข”*** นั่งสบาย ใจสงบ ไม่มีความวุ่นวาย นี่เรียกว่า เป็นไท เป็นไทก็เป็นสุข

จิตที่เป็นไทนั้นเรียกว่ามีเสรีภาพ ถ้ายิ่งเป็นจิตที่ปราศจากอำนาจฝ่ายต่ำ เรียกว่ากิเลส **กิเลสคือสิ่งที่ทำให้ใจเศร้าหมอง** ตกอยู่ในอำนาจของกิเลสจะประเภทไหนก็ตาม เราไม่เป็นไทแก่ตัว เรามีความทุกข์ มีความเดือดร้อนใจ แต่ถ้าพอเป็นไทเมื่อใด เราก็เป็นสุขเมื่อนั้น

เสรีภาพนั้นคือการทำจิตใจของตน ให้อยู่เหนือธรรมชาติฝ่ายต่ำ ที่มันจะดึงเราไปในทางต่ำ อะไรที่มันจะดึงเราไปในทางต่ำ สิ่งนั้นทำให้เราตกต่ำ ไม่มีความเป็นไทแก่ตัว **เราต้องดิ้นรนต่อสู้**

(จากธรรมบรรยายแก่นักศึกษา มศว.ปทุมวัน ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๗)

๑๖

อยู่อย่างผู้ชนะ

เราทั้งหลายที่ได้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบมาตลอดเวลา ๓ เดือนในฤดูกาลเข้าพรรษา **ตั้งใจที่จะ"ละ"อะไร ก็ละได้แล้ว ตั้งใจที่จะประพฤติปฏิบัติในสิ่งใด ก็ได้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งนั้นอยู่แล้ว**

เมื่อถึงวันออกพรรษา เราก็อย่าออกจากสิ่งนั้น **อย่าออกจากความดี อย่าหนีออกไปจากพระ** แต่ต้องอยู่กับความดีต่อไป

พระพุทธเจ้าท่านสอนว่า *"ชิตัญจะ รักเข อะนิเวสะโนสิยา –เมื่อชนะแล้ว ให้รักษาความชนะนั้นไว้"*

เราชนะสิ่งใดแล้ว พึงรักษาความชนะนั้นไว้ **ชนะความชั่วด้วยกำลังใจที่ประกอบด้วยธรรมะได้แล้ว เราก็ไม่ควรจะกลับไปแพ้สิ่งนั้นอีกต่อไป** เพราะว่าคนเรามีอยู่ไม่ใช่น้อยที่เมื่อชนะแล้ว ก็กลับไปแพ้อีก

แพ้อีกนี่แพ้หนักมาก เช่น **คนเลิกบุหรี่ได้แล้ว กลับไปสูบอีกก็สูบกันใหญ่เลยทีเดียว** ไม่สามารถจะเอาชนะมันได้อีกต่อไป **คนเคยเลิกดื่มเหล้าชั่วระยะหนึ่งแล้วต่อมาก็กลับไปดื่มอีก** ก็กลับพ่ายแพ้สิ่งนั้นต่อไป ไม่สามารถจะเอาชนะมันได้ **คนเลิกเล่นการพนันแล้ว ไปเยี่ยมบ่อน เพื่อนฝูงชักชวนให้**

เล่นการพนันอีก ก็เลยเล่นการพนัน แพ้หนักเข้าไป

สิ่งใดที่เป็นเรื่องไม่ดี ถ้าเราเอาชนะมันได้แล้ว เราก็ต้องชนะมันตลอดไป แข็งใจไว้ บังคับตัวเองไว้ อดทนไว้ เสียสละสิ่งนั้นออกไปจากจิตใจ ไม่เอามาไว้ในใจของเราต่อไป เราจะได้รับชัยชนะอย่างถาวร

พระพุทธศาสนาของเรานั้นสรรเสริญความชนะ ไม่สรรเสริญความพ่ายแพ้ พระพุทธเจ้าได้พระนามหนึ่งว่า **"ชินะพุทธะ"** หรือ **"ชินะมาโร"**

ชินะพุทธะ แปลว่า **พระพุทธเจ้าผู้ชนะ**

ชินะมาโร คือ **พระพุทธเจ้าผู้ชนะมาร ไม่พ่ายแพ้แก่พญามารต่อไป**

พระองค์ได้ต่อสู้กับมารที่ใต้ต้นโพธิ์ เอาชนะมารทั้งหลายได้แล้วก็ไม่กลับแพ้อีกตลอดพระชนมชีพ เป็นผู้ชนะอย่างมั่นคงถาวร เราจึงเรียกว่า **"ชินะพุทธะ"** พระพุทธะผู้ชนะมารทั้งหลายทั้งปวงได้

เราเป็นศิษย์ของพระพุทธเจ้า ก็ต้องทำตนให้เป็นผู้ชนะ อย่าทำตนให้เป็นผู้พ่ายแพ้แก่สิ่งหนึ่งสิ่งใด

สิ่งใดที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง เคยเกิด เคยมีขึ้นในใจของเรา **เราก็ต่อสู้กับมัน ด้วยสติ ด้วยปัญญา** เราชนะมันได้หยุดได้ ยั้งได้แล้ว ถ้าเรากลับไปแพ้มันอีกก็จะแพ้เป็นการใหญ่ เอาตัวไม่รอด

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๒๗)

๑๗

ยาวิเศษ

ผมจำเหตุการณ์ในชีวิตได้ว่า คราวหนึ่งไปเรียนหนังสืออยู่ห่างบ้าน ไปอยู่วัด **แล้วก็ไม่สบาย นอนซมอยู่กับที่** เพื่อนบอกว่า..*คุณป้ามาแล้ว*...หมายถึง*โยมผู้หญิง*มา รู้สึกว่ามี**กำลังภายใน**ขึ้นมาทีเดียว เกิดอารมณ์แข็งขันขึ้นมา

พอเห็นคุณแม่ขึ้นมาบนกุฏิ มองเห็นหน้า ลุกขึ้นนั่งได้ กินขนมที่คุณแม่เอามาฝากได้ กินผลไม้เหมือนกับว่าไม่เจ็บไม่ป่วย

มานึกได้ทีหลังว่า นี่อะไร...อ้อ.. **ยาวิเศษ คือดวงหน้าที่เราได้เห็น ที่เรารักเคารพนั่นเอง**

พอท่านขึ้นมา มันก็หายโรคหายภัยไป ใจมันสบาย คนเราพอใจสบาย มันก็หายโรคหายภัยไปเท่านั้นเอง

อันนี้แหละ คือน้ำใจที่เราได้รับ เป็นอิทธิพลทางจิตใจที่สำคัญที่สุดซึ่งลึกลับซ่อนเร้นอยู่ในคุณพ่อคุณแม่ของเรา

✪

(จาก"คำสอนผู้บวชใหม่" โดย ปัญญานันทภิกขุ)

๑๘

ความรักของแม่

ผมนี่เป็นนักเทศน์ เที่ยวสอนคนเขาทั่วบ้านทั่วเมือง **พอกลับไปถึงบ้าน คุณโยมแม่สอนทุกที ท่านสอนทุกที แต่ว่าปลื้มใจ** ได้ฟังคำสอนแล้วปลื้มใจ

แม่นี้รักลูกจริงๆ คิดถึงลูก พอไปแล้วสอนอย่างนั้นอย่างนี้ ***"ไปอยู่บ้านไกลเมืองไกล อยู่คนเดียวมันต้องระมัดระวังการเงินการทองอย่าฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย..."*** พูดเรื่อย สอนหลายเรื่องหลายประการ

เรานั่งฟังนี้น้ำตามันไม่ไหลออกมาข้างนอก มันตื้นตันใจตื้นตันใจว่า **น้ำใจของแม่กับลูกดีเหลือเกิน**

ท่านนึกว่า*ไอ้หนูของแม่นั่งอยู่ตรงนี้ แม้ว่าจะห่มจีวรเป็นเจ้าคุณแล้ว ก็เป็นไอ้หนูของแม่นั่นแหละ* ถ้านั่งอยู่ตรงนี้แล้วก็ต้องสอนกันละ เราก็ต้องตั้งใจฟังด้วยความเคารพ ซาบซึ้งตรึงใจในคำของแม่

❂

(จาก "คำสอนผู้บวชใหม่" โดย ปัญญานันทภิกขุ)

๑๙

เลี้ยงกาย-เลี้ยงใจ

บุญคุณของพ่อแม่ท่านเปรียบด้วยของหนักของใหญ่ทั้งนั้น *เปรียบด้วยแผ่นดิน เปรียบด้วยอากาศ เปรียบด้วยภูเขาพระสุเมรุ ซึ่งมันใหญ่เหลือเกิน*

ชีวิตเราไปสัมพันธ์กับท่านเป็นบุคคลแรก ซึ่งมีบุญคุณแก่เรา เราจึงต้องนึกถึง โดยเฉพาะส่วนที่เราควรจะตอบแทนท่านอย่างไร

ถ้าดูตามหลักในทางธรรมะแล้ว มีว่า**ท่านเลี้ยงเรามา เราต้องเลี้ยงท่าน ช่วยทำกิจการงานให้ท่าน ประพฤติตนให้ท่านเบาใจ ประพฤติตนให้สมควรที่จะรับทรัพย์มรดกที่ท่านได้ทำไว้ เมื่อท่านเจ็บไข้ได้ป่วยไป ต้องดูแลรักษา**

เมื่อท่านมรณาคือตายไปแล้ว เราก็ต้องทำบุญอุทิศให้ท่าน แล้วมีอีกอย่างหนึ่งว่า **ดำรงวงศ์ตระกูลของท่านไว้ไม่ให้ตกต่ำไปเสียเป็นอันขาด** นี่เรื่องของการตอบแทน

การเลี้ยงท่านมันมี ๒ คือ**เลี้ยงกาย**กับ**เลี้ยงน้ำใจ** **เลี้ยงกาย**คือว่าจัดที่อยู่ให้ท่านสบาย มีอาหารที่หลับที่นอน เอาใจใส่ดูแลให้ท่านสบายพอสมแก่ฐานะ เรียกว่า*เลี้ยงร่างกาย* เจ็บไข้ได้ป่วยไปก็รักษา

ส่วนการ **เลี้ยงน้ำใจ** นั้นคือว่าเรา**อย่าทำอะไรให้ท่านร้อนใจ แต่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ท่านเบาใจสบายใจ** จะไปไหนจะทำอะไรจะประพฤติสิ่งใดต้องนึกถึงพ่อแม่ไว้

นึกว่าท่านต้องการอะไร ท่านไม่อยากมีอะไร ไม่อยากเห็นอะไร ไม่อยากพบอะไร เราต้องนึก แล้ว**เราจะต้องไม่ทำสิ่งที่ขัดต่อความประสงค์ของคุณแม่คุณพ่อแต่จะทำตามที่ท่านประสงค์จำนงค์หมายเพื่อไม่ให้ท่านร้อนใจ**

เลี้ยงน้ำใจสำคัญกว่าเลี้ยงร่างกายขึ้นไปอีก เพราะว่าถ้าใจสบายแล้วร่างกายก็พลอยสบายไปด้วย แต่ถ้าใจท่านไม่สบายกายท่านจะสบายได้อย่างไร เพราะฉะนั้นต้อง **เลี้ยงน้ำใจ** ด้วยการเอาใจใส่ดูแลรักษาด้วยเราประพฤติดี มีความดี

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง**เวลาท่านแก่ชราต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ** อาหารใดท่านชอบ ต้องพยายามหามาให้ท่านรับประทาน **เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยต้องดูแลเอาใจใส่** สมัยนี้อาจจ้างนางพยาบาลรักษา แต่นางพยาบาลไม่ใช่ลูกของท่าน คงให้ความสบายใจได้ไม่เท่าใดดอก

ท่านอยากเห็นหน้าลูก อยากให้ลูกมานวดขา มานวดมือ มานั่งใกล้ ๆ ถ้าลูกมานั่งใกล้แล้วท่านสบายใจ ไม่ได้สบายใจเรื่องอะไรหรอก เรื่องรู้ว่า**ลูกยังรักท่านอยู่ ยังเอาใจใส่ท่านอยู่** แต่ถ้าเราไม่เอาใจใส่ ท่านเสียใจ

เคยมีตัวอย่างลูกบางคน แม่ป่วย ไม่ค่อยมาเยี่ยมเลย แล้วเวลาเขียนจดหมายมาถึงแม่ **ตัวเองไม่เขียน ให้ภรรยาเขียนมา แม่อ่านแล้วมันไม่ชื่นใจ** เพราะภรรยานั้นไม่ใช่ลูกแม่

ลูกสะใภ้ แต่ลูกชายไม่เขียนเลย แล้วก็ยังไปสั่งคุณหมอเพื่อนกันว่าให้ช่วยดูแลคุณแม่ให้ด้วย เพื่อนก็มาดูแลให้ แต่มันไม่เหมือนลูกของแม่มาดูแล เฉยเมยไม่เอาใจใส่ นี่เขาเรียกว่า*คนไม่ได้คิดไม่ได้นึกถึง ว่าน้ำใจของผู้เฒ่าผู้แก่จะเป็นอย่างไร*

น้ำใจคุณพ่อคุณแม่จะเป็นอย่างไร **คนอายุมากนั้น** ก็ขออภัยเถอะ**คล้ายกับเด็ก**เหมือนกัน คือ**ต้องการพี่เลี้ยง** ต้องการคนอยู่ใกล้ ต้องการคนเอาใจใส่

ทีนี้คนที่จะเอาใจใส่นั้นใคร? ก็คือ**ลูก**นั่นเอง ลูกจึงต้องเข้าใกล้ไต่ถาม พอรู้ว่าป่วยต้องมาทันทีมาตรวจมาตราดูแลแล้วก็ฝากเพื่อนฝากฝูง แต่ตัวต้องมาก่อน ท่านก็ชื่นใจว่าลูกเราพอรู้ว่าป่วยมาทันที ท่านก็สบายใจ

รายที่เล่านี้ แม่ป่วย กี่ปีกี่ปีก็อย่างนั้น ไม่ค่อยมาเยี่ยมมาเยียน ผลที่สุดแม่ตายไป เลยไปถามพ่อว่า*ทำไมคุณนายตาย* เขา**ตรอมใจตาย** *ตรอมใจเรื่องอะไร* **ลูกชายมันไม่ค่อยเอาเรื่อง** มันเป็นอย่างนี้ ไม่ได้นะ..เรามันต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษในเรื่องนี้

ขอให้นึกเถิดว่า**ถ้าเราป่วยคุณพ่อหรือคุณแม่ต้องรีบรุดหน้าซีดมาทันที มาดูมาเอาใจใส่** ถ้าคุณพ่อคุณแม่ป่วยเราก็ต้องไปเหมือนกัน ดูแลท่านให้ท่านสบายใจ การปฏิบัติดีต่อพ่อแม่นั้นบุญเหลือหลาย ที่สุดบุญจะช่วยเรา

คนที่มีความกตัญญูกตเวทีรับรองว่าไม่มีความตกต่ำในชีวิตการงาน ย่อมเจริญก้าวหน้า

ลองสังเกตดูเถอะ **คนที่เจริญทั้งหลายล้วนแต่เป็นคนรักแม่รักพ่อ บูชาพ่อแม่ เอาใจใส่พ่อแม่ แล้วเป็นคนที่ไม่**

ตกต่ำ แต่*ถ้าเป็นคนไม่เอาใจใส่ดูแลพ่อแม่ มันไปไม่รอด* เพื่อนฝูงเขาก็ไม่ค่อยจะไว้ใจ เช่นจะมาร่วมหุ้นร่วมค้าร่วมขาย เขาก็ชักจะระแวงอยู่ว่า*พ่อแม่มันยังไม่เอาใจใส่* จิตใจมันไม่ค่อยดีเท่าใด อย่าไว้ใจนักเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ มันเสียหายได้

เพราะฉะนั้นคนโบราณเขาจึงสอนนักหนาในเรื่องนี้ **สอนให้กตัญญูกตเวทีพ่อแม่ผู้บังเกิดเกล้าเรามา ให้เอาใจใส่เลี้ยงดูให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้** ตามหน้าที่ของเรา

นี่เรียกว่า**เลี้ยงจิตใจ**ของท่าน **เราจะทำอะไรเป็นการตอบแทน ก็ให้รีบทำเมื่อท่านยังอยู่**

❂

๒๐

ทำบุญให้ได้บุญ

เรื่องของประเพณีนั้นขอฝากข้อคิดไว้ว่า ตัดออกเสียบ้างก็ได้ ขอให้รู้จุดหมายว่า*เราทำอะไรเพื่ออะไร*

ขอให้เราทำตามประเพณีด้วยการรู้จุดหมาย กล่าวคือ ให้ ให้ทาน ให้รักษาศีล ให้เจริญธรรม หรือว่าให้ฟังธรรม ให้เผยแผ่ธรรมะให้คนอื่นได้เกิดความรู้ความเข้าใจ

เช่น *เราพิมพ์หนังสือแจกในงานศพ* นี่เรียกว่าเราช่วยเผยแผ่ธรรมะ แล้วในการทำบุญนั้นก็ให้อยู่ในเรื่อง**การบริจาคทาน** อยู่ในเรื่อง**ความมีศีล**

แต่บางทีบางแห่ง**ศีลมันไม่ค่อยจะมีในงานศพ** เพราะมีเรื่องสนุกกัน *กินเหล้าเมามายกัน เล่นการพนันกันในงานศพคุณพ่อคุณแม่ เอาพิณพาทย์วงใหญ่ตีกันจนกระทั่งไม่มีเวลาหยุดหย่อน* เพราะคนตีก็เมา เจ้าภาพก็เมา เลยสนุกกันใหญ่

เมื่อวานซืนนี้ไปเทศน์ที่วัดพระศรีมหาธาตุ งานศพที่เราไปนั้นเรียบร้อยทั้งศาลามีแต่ความสงบเรียบร้อย แต่อีกศาลาหนึ่งนั้น**ตีพิณพาทย์โหมโรงกันใหญ่เลย** พอเทศน์เสร็จแล้วลงมาดูที่มันดังกันนักหนามันรำกัน มาเห็นแต่งตัวอยู่ข้างหลังออกไปรำ พอรำก็ตีรำก็ตี

อันนี้ไม่ไหว **เราไม่ใช่ตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ด้วยการเอาไปรำหน้าศพ** ท่านไม่ดูแล้ว ไม่รู้เรื่องอะไรแล้ว พวกที่ไปในงานมันอยากดูกันเอง *สนองตัณหาพวกไม่ตายทั้งนั้น* คนตายแล้วไม่รู้เรื่องอะไร เราจะมาอ้างว่าตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ *แม่คนเดียวเท่านั้นทำให้เต็มที่หน่อย* เราทำอย่างนั้นไม่ถูกต้อง

ต้องทำให้เป็นธรรมให้เป็นเรื่องเป็นราว บริจาคทรัพย์ก็ให้มันเป็นเรื่องเป็นราว ให้ได้ประโยชน์ *อย่าไปตำน้ำพริกละลายแม่น้ำเจ้าพระยา* น้ำพริกครกมันเล็ก แม่น้ำมันใหญ่ ไม่ได้เรื่องอะไร อันนี้ควรจะตัดๆ ออกไปบ้าง **ทำบุญให้เป็นบุญ**

แล้วอย่าทำในรูปที่เรียกว่า*เกรงชาวบ้านเขาจะว่า* **ถ้ากลัวชาวบ้านเขาจะว่าแล้วฉิบหายทุกราย** กลัวขี้เมาจะว่าต้องเลี้ยงเหล้า กลัวนักการพนันจะว่าต้องเปิดบ่อนเล่นการพนัน กลัวคนจะว่าไม่มีลิเกเลยมีลิเก กลัวมันว่าจะไม่มีโขน เงินทองเยอะแยะเอาโขนมาเล่นฉลองศพแม่ มันไม่ได้เรื่องอะไร ไม่เป็นการทำบุญที่ถูกต้อง

เราต้องทำบุญในแง่ที่เรียกว่าส่งเสริมศีลธรรม ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน อย่าไปปิดหูปิดตาประชาชนในงานทำบุญทำงานศพอย่างนั้น จึงจะเป็นการชอบการควร อันนี้มันต้องช่วยกันแก้ไข *อาตมาพูดอยู่คนเดียวมันจะแย่แล้วเวลานี้* แต่ว่ามีคนเห็นด้วยหลายคนแล้วเวลานี้ เขาทำแบบง่ายๆ ไม่ฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย แล้ว**ก็มีการแสดงธรรมในงานศพด้วย** คนจะได้ฟัง ได้รู้ได้เข้าใจ

๒๑
แม่ที่แท้จริง

"แม่" ที่แท้จริงของเรานั้นคืออะไร **แม่ที่แท้จริงของเรา ก็คือธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า**

พระธรรมนั่นแหละเป็นแม่ที่แท้จริงของเรา ที่เราควรจะเคารพบูชาสักการะ แล้วเอามาไว้ในชีวิตจิตใจของเรา

ความเป็นอะไรๆ ของคนเรานั้น เป็นได้ถูกต้องเรียบร้อยก็ต้อง**เอาธรรมะมาทำให้เป็น**

ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น ต้องเป็นด้วยความมีธรรมะ ถ้าไม่มีธรรมะแล้วก็จะเป็นไม่ได้ เป็นได้ก็เพียง"คน" เท่านั้นเอง คนไทยเราจึงพูดว่า **"คอหยัก ๆ สักแต่ว่าคน"**

"มนุษย์" กับ **"คน"** นั้นแตกต่างกัน คือ **ความเป็น "คน"** นั้น เป็นเพราะเกิดมาจากท้องแม่ก็เรียกว่าเป็นคนแล้ว ร้องได้นี่ก็เป็นคนแล้ว **ความเป็น "มนุษย์"** นั้นเมื่อเติบโตขึ้นมาเรื่อยๆ ต้องมีคุณธรรมเข้าไปประคับประคองจิตใจ จึงจะได้เกิดอีกทีหนึ่ง เรียกว่า **เกิดเป็นมนุษย์**

ชั้นแรกเกิดเป็นคน เกิดจากท้องแม่นี่**เกิดเป็นคน** แล้วต่อมาก็**เกิดเป็นมนุษย์** เกิดมาเป็นมนุษย์เกิดจากพระธรรม **พระธรรม**ทำให้เราเป็นมนุษย์

ผลไม้บางอย่าง เราดูผิวว่าสุกแล้ว แต่ว่าพอปอกเข้าไปข้างในมีตัวหนอนตัวใหญ่ๆ เข้าไปยึดครองอยู่ เราก็กินผลไม้ผลนั้นไม่ได้

ชีวิตคนเรานี้ก็เหมือนกัน *ถ้าหากว่าเป็นแต่เพียงภายนอกก็เรียกว่าเป็นแบบจอมปลอม* **แต่ถ้าเป็นออกมาจากข้างในเรียกว่าเป็นแท้** เป็นมาจากข้างในก็คือใจมันเป็น

ใจเป็น ก็เพราะมีธรรมะเข้าประคับประคองใจ คนนั้นจึงเรียกว่าเป็นผู้ที่เกิดจากธรรม *มีธรรมเป็นแม่ เป็นผู้ให้เกิด เป็นผู้คุ้มครองรักษา เป็นผู้เลี้ยงดู เป็นผู้ทำให้เจริญ ให้ก้าวหน้าด้วยประการต่างๆ* อันนี้คือ **แม่** ที่เราต้องมี

เวลาใดเราขาดแม่ธรรมะ เมื่อนั้นเราก็เป็นไม่สมบูรณ์ไม่เรียบร้อย ชีวิตตกต่ำลงไปทันที

เมื่อใดชีวิตตกต่ำ เมื่อนั้นเรามีความทุกข์ มีปัญหา มีความเดือดเนื้อร้อนใจด้วยประการต่างๆ

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๒๗)

๒๒

ความรักของครู

หลวงพ่อพบครูที่เรียกว่ามีสปิริตของครูร้อยเปอร์เซ็นต์ คือว่าหลวงพ่อไปเข้าโรงเรียนมัธยมสายมาก โรงเรียนเปิด ๑๗ พฤษภา ดันไปถึง ๒๐ มิถุนา พอไปเข้าห้องเรียน ครูแกลืมไป บอกว่า *"เอ้า! อ่าน"* ให้อ่านภาษาอังกฤษ

ไอ้เรา เอ.บี.ก็ยังไม่รู้ จะอ่านได้ยังไง ก็เลยบอกว่า *"ผมอ่านไม่ได้ครับ"* ...*"อ้อ นั่งลง"* ...ครูแกรู้แกใช้คนผิดเสียแล้ว เลยนั่งเรียบร้อย

พอตอนเย็นเลิกเรียน ครูเรียก *"มานี่...มานี่ เธอมานี่"* ...*"โอ๊ะ"* พอครูเรียกเท่านั้นแหละ **นึกว่า แหม ครูจะดุแล้ววันนี้ แต่ไม่ดุหรอก** ไปถึงถามว่า *"นี่เธอทำไมเพิ่งมาเข้าเรียน"* บอกว่ามันไม่ใช่เรื่องของผม มันเรื่องของพ่อ พ่อไม่พามาแล้วจะมาได้ยังไง...*"เอ๊อะ พ่อเรานี่ทำไมช้าอย่างนี้"*... *"ก็อย่างนี้แหละครับ ตามเรื่องของคนบ้านนอก"* พูดไปอย่างนั้น เรื่อยเปื่อย

ครูก็ยิ้ม ถามว่า *"เย็นๆ ทำอะไร"* ...*"ไม่ได้ทำอะไรครับ"* ...*"งั้นเอาหนังสือไปที่บ้านฉัน"* เอาไปกวดวิชา

หลวงพ่อไปทุกวันๆ ครูก็สอนให้เขียนให้อ่าน สองเดือนทันเพื่อน ครูบอก "เออ พอแล้ว ทันเพื่อนแล้ว อย่า

ขี้เกียจนะ”...*“ครับ”* เลยตั้งใจเรียน เหตุการณ์ก็ผ่านไปเรียบร้อย

แต่ครูคนนี้ดุมาก ดุเหลือเกิน จนเป็นที่ประทับใจของลูกศิษย์ พอเอ่ยชื่อครูคนนี้ ลูกศิษย์ประทับใจมาก **สมัยเป็นเด็กนี่ไม่ชอบเลย ไม่ชอบครูคนนี้ แล้วก็ให้นิคเนมไปด้วยประการต่างๆ เยาะเย้ยครู**

แต่พอโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่นี่ แหมพอเอ่ยชื่อครูคนนั้นแล้วอยากจะยกมือไหว้ท่วมหัว **เพราะพวกเราได้ดิบได้ดีเพราะครูคนนั้น แกกวดขันควบคุมคอยชี้คอยแนะแนวทางชีวิตทุกประการ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ**

แล้วหลวงพ่อมาเป็นนักเทศน์นะ กลับบ้านทีไรครูต้องมาฟังทุกที รู้ว่าเทศน์ที่ไหน ครูต้องมาฟัง นั่งข้างหน้าเพื่อนนะ

หลวงพ่อยืนบนเวที ท่านนั่งจ้องตาเขม็ง...จ้อง...ยิ้มฟังไปยิ้มไปนะ ดีใจว่า นี่ลูกศิษย์ที่กูเคยตีมือมา เคยกวดขันมา มันเป็นคนเก่ง เที่ยวเทศน์เที่ยวสอนคนทั่วบ้านทั่วเมืองเวลานี้

พอเทศน์จบ ลงจากเวที ครูต้องมาบีบมือ บีบ บีบแรง ๆ เหมือนสมัยเป็นเด็กนักเรียน พบกันก็ต้องบีบอย่างนั้น

เวลาครูบีบมือแล้ว แหม...มันตื้นตันใจ อยากจะร้องไห้ แต่ร้องไม่ได้เท่านั้นเอง มันตื้นตันใจว่า แหม...ครูนี่หวังดีต่อเราเหลือเกิน...

✪

(จากธรรมบรรยายแก่นักศึกษา มศว.ปทุมวัน เมื่อ ๓๐ มิ.ย. ๒๕๒๗)

๒๓

ครู
ต้องอยู่ด้วยคุณธรรม

ในการอบรมเด็ก เพื่อให้เข้าถึงธรรมะของพระพุทธศาสนานั้น เราทำได้หลายอย่าง ทำได้โดยวิธี**ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง** อันนี้สำคัญมาก **ภาพที่เด็กเห็นทุกวันจำเจนั่นแหละคือภาพสำคัญนัก**

ครูต้องเป็นภาพตัวอย่างแก่เด็ก ๆ *คนมาเป็นครูนี้ต้องมีน้ำใจซื่อสัตย์ มีการบังคับตัวเองได้ มีความอดทน มีความเสียสละเป็นพื้นฐานอย่างแท้จริง* ซื่อสัตย์ต่ออาชีพครู เป็นเรื่องใหญ่ อาชีพครูคืออาชีพสอนเด็ก **ด้วยการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ด้วยการพูดให้เด็กฟัง** ๒ อย่างต้องคู่กันไป *พูดให้ฟังไม่มีน้ำหนักถ้าการกระทำไม่ตรงกับสิ่งที่เราพูด*

เช่น เราสอนเด็กว่า *นักเรียนไม่ควรจะสูบบุหรี่* แต่ครูนั่งพ่นควันปุ๋ย ๆ มันขัดกัน ครูบอกเด็กว่า *ดื่มเหล้ามีโทษ* แต่ประชุมกันทีไรถ้าไม่มาวัดแล้วก็ก๊งกันทุกที เด็กมันเห็น แล้วคำสอนมันจะมีน้ำหนักอะไร มันขัดกับการพูด ไม่ได้ **พูดกับทำให้มันตรงกันนั่นแหละคือการสอนอย่างแท้จริง**

เราจะสอนด้วยเรื่องใดทำเรื่องนั้นด้วย พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ว่า ***“คนเราจะสอนผู้อื่นด้วยเรื่องใด ควรทำตนในเรื่องนั้นก่อน จึงจะเป็นนักสอนที่ไม่ยุ่งเหยิง”***

เราจะสอนเด็กเรื่องอะไร เราก็ทำเรื่องนั้นให้เด็กเห็น เราแต่งกายเป็นระเบียบเรียบร้อยก็ทำให้เด็กรู้จักแต่งกายเป็นระเบียบ ทำอะไรตรงเวลา เด็กก็รู้ว่าครูของเรานี้ทำงานตรงเวลา **สิ่งที่เด็กเห็นบ่อย ๆ นั้น มันติดเป็นนิสัย** ติดใจมาตั้งแต่เริ่มนั้นมาติดเป็นนิสัย

ครูเป็นภาพตัวอย่าง ที่เด็กจะถ่ายภาพไว้ในใจของเขา **เด็กนั้นเป็นวิดีโอเทป คอยถ่ายการกระทำของครูอยู่ตลอดเวลา** ครูแสดงอะไรเขาก็ถ่ายไว้ๆ ทำอะไรเขาถ่ายไว้ เด็กคนไหนชอบครูคนไหน เขาก็ถ่ายครูคนนั้นมาไว้ในใจ **เราจึงต้องเป็นนักแสดง ที่ต้องระมัดระวังตัวตลอดเวลา**

ต้องฝึกหัดสติปัฏฐานสี่ ที่เรียกว่าฝึกหัดควบคุมกาย ควบคุมจิต ควบคุมความรู้สึกนึกคิดอยู่ตลอดเวลา ให้ถูกต้องเรียบร้อยเป็นภาพตัวอย่างแก่เด็ก เมื่อเด็กเห็น ต้องรักษามารยาท

จะพูดจะจาจะทำอะไรทุกอย่าง ต่อหน้าเด็กนี่ต้องระวัง *ใจร้อนก็ไม่ได้ มักโกรธก็ไม่ได้* เดี๋ยวเด็กมันจะถ่ายทอดไป *พูดคำหยาบก็ไม่ได้ ทำอะไรแปลกๆ แผลงๆ ก็ไม่ได้* แม้อยู่นอกโรงเรียนก็ต้องทำอย่างนั้น

การเป็นครูนั้นเป็น ๒๔ ชั่วโมง เป็นตลอดเวลา

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๒๕)

๒๘

พระประจำบ้าน

ในครอบครัวนั้นจะต้องมี**พระประจำบ้าน** ถ้าเรานับถือพระพุทธศาสนาเราก็มี**พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นพระประจำบ้าน พระพุทธเจ้าเป็นผู้นำในครอบครัว พระธรรมเป็นแผนที่บอกทางชีวิตให้เราเดิน พระสงฆ์ก็เหมือนพี่เลี้ยงคอยเตือนจิตสะกิดใจ**

เรามีปัญหามีความทุกข์ความเดือดร้อนมีเรื่องไม่สบายใจ เราก็มาหาพระ มาปรึกษา มาขอคำแนะนำ **พระท่านก็เอาธรรมะมาให้เป็นเครื่องปลอบโยนจิตใจ**

ชีวิตของพ่อแม่ที่อยู่ดีมีศีลธรรมนี่ ลูกมักจะไม่เสียผู้เสียคน ลูกเรียบร้อย

เคยรู้จักหลายครอบครัวที่พ่อแม่เรียบร้อยอยู่ในศีลในธรรม ลูกดีหมดทุกคน เรียกว่า *ไม่มีลีบสักเมล็ดเดียว* ออกมาเรียบร้อย ทำการงานเป็นผู้หลักผู้ใหญ่เจริญในวงงานราชการแล้วก็เป็นคนดีเหมือนพ่อเหมือนแม่ ถ่ายทอดนิสัยมา สร้างประโยชน์แก่ชาติแก่บ้านเมือง

เห็นอยู่หลายครอบครัวอีกเหมือนกัน ที่พ่อแม่เหลวไหล พ่อเป็นคนขี้เหล้า แม่เป็นคนขี้ไพ่ ลูกออกมามัน

ก็ไม่เรียบร้อย แม้จะทิ้งทรัพย์สมบัติที่หามาโดยทางทุจริตไว้ให้ ก็ไม่ถาวร ไม่ยั่งยืน เพราะ**สิ่งที่ได้มาจากความชั่วนั้นมันร้อนเหมือนกับถ่านไฟ** เราจับไม่ได้ จับได้ก็ต้องรีบวาง จึงไม่มั่นคงถาวร ครอบครัวใดที่เป็น*เจ้าของบ่อนการพนัน* คอยดูอนาคตของลูกๆ คนเหล่านั้นว่าจะมีสภาพอย่างไร หรือว่าครอบครัวใดที่*ค้าของเถื่อนร่ำรวย*ก็ดูต่อไปว่าลูกเต้าจะเป็นอย่างไร ครอบครัวใด ที่*ประพฤติเหลวไหล* เช่นเป็นคนขี้เมาหยำเป ดูต่อไปเถอะลูกเต้าจะเป็นอย่างไร

ดูจากความจริง ดูจากชีวิตจริงว่า**ธรรมะที่พระพุทธเจ้าสอนไว้นั้น เป็นความจริงอย่างไร** เราดูได้ทั้งดีทั้งชั่ว ทั้งเสื่อมทั้งเจริญ จากชีวิตของคนทั้งหลายทั่ว ๆ ไป

อาตมานี่ดูมานานแล้ว รู้จักครอบครัวต่างๆ สังเกตดูก็เห็นว่า**ครอบครัวใดที่พ่อแม่ขาดศีลขาดธรรมนี่ลูกไม่เจริญไม่ก้าวหน้า** แม้จะจบการศึกษาไปได้ แต่ว่าทำงานก็ไม่เจริญ เพราะไปโกงเขาบ้าง ทุจริตคอรัปชั่น ผลที่สุดก็ถูกไล่ออกจากงาน มีชีวิตตกต่ำ

แต่ว่า**ครอบครัวใดที่พ่อแม่อยู่ในศีลในธรรม ลูกเกิดมาก็เป็นคนฉลาดรอบคอบ เรียนดี ประพฤติดีประพฤติชอบ สร้างเนื้อสร้างตัวได้เป็นหลักเป็นฐาน**

นี่คือ **อานิสงส์ของธรรมะ ที่สิงสถิตอยู่ในจิตใจของพ่อ แม่ ปู่ ตา ย่า ยาย** ในครอบครัวนั้น ๆ

❂

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๒๖)

๒๙

ระวัง
สิ่งเป็นพิษแก่จิตใจ

หนังสือดีมีอิทธิพลสร้างคุณธรรมให้แก่เด็กๆ แต่หนังสือเลวก็มีอิทธิพลสร้างความชั่วร้ายขึ้นในจิตใจเด็กเหมือนกัน เพราะฉะนั้นเราที่เป็นพ่อแม่ **เวลาที่จะให้ลูกกินอาหารนี่เลือกแล้วเลือกอีก กลัวจะเป็นโทษ ท้องไส้เสีย แต่ว่าอาหารใจนี่แม่พ่อไม่ค่อยได้เลือกให้ลูกกิน** ลูกไปซื้อมาอ่านตามชอบใจ

หนังสือการ์ตูนบางประเภทอ่านแล้วเป็นพิษก็มี หนังสืออ่านเล่นที่อ่านแล้วเป็นพิษแก่จิตใจก็มี ภาพบางประเภทในกระดาษเป็นพิษเป็นภัยแก่ลูกเหลือเกิน

พ่อแม่ไม่ค่อยได้สนใจ ไม่ได้เอาใจใส่ว่าอันนี้มันเป็นอาหารที่เป็นพิษให้โทษกว่าอาหารทางร่างกาย

อาหารร่างกายนี่กินเข้าไปแล้วท้องเสีย ถ่ายหมดมันก็หยุดกันเท่านั้นเอง แต่อาหารที่เป็นพิษแก่จิตใจนั้น จะให้โทษแก่ชีวิตของเด็กจนตลอดชีวิตเลย ถ้าเขาไม่ได้พบคนดีหรือไม่ได้พบสิ่งดีมาแก้ มันก็จะเสียผู้เสียคน

ฉะนั้น**เราที่เป็นพ่อแม่นี่ต้องระวังในเรื่องนี้ ต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่ลูก แล้วคอยควบคุมสิ่งที่จะเข้ามาทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจของลูก อย่าให้สิ่งมีพิษผ่านเข้ามา**

ในครอบครัวเราไม่มีสิ่งที่เป็นพิษ เราต้องไม่ให้สิ่งที่เป็นพิษเข้ามา จะเอาไว้แต่สิ่งที่เป็นคุณค่าในการสร้างเสริมชีวิตจิตใจจึงจะเป็นการถูกต้อง

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๒๖)

๒๖

อย่าเป็นพลเมือง
ประเภททำจำนวนให้เต็ม

สิ่งยั่วยุที่ทำให้เราเสียคนมันมีมาก มันยั่วยวนชวนใจ ยั่วทางวิทยุ ยั่วทางโทรทัศน์ ยั่วตามป้ายโฆษณาตามสามแยกสี่แยกต่างๆ

ถ้าเราหลงใหลเพลิดเพลินไปกับสิ่งเหล่านั้น เราจะเสียคน เหมือนคนเข้าป่าหลงดอกไม้ หลงต้นไม้ หลงกินผลไม้ เลยกินผลไม้มีพิษเข้าไป แล้วก็ตายด้วยผลไม้มีพิษนั้น

เราต้องคอยเตือนจิตสะกิดใจไว้ให้คิดแต่เรื่องถูกต้อง ให้พูดแต่เรื่องถูกต้อง ทำแต่เรื่องถูกต้อง คบคนที่ดีงาม ไปสู่สถานที่ดีงาม

อย่าไปสู่ที่ชั่วที่ร้าย ที่ต่างๆ ที่ชวนให้เหลวไหลเสียผู้เสียคน เราจะหมดค่าหมดราคา ชีวิตจะไม่มีความหมาย *เป็นพลเมืองไทยประเภททำจำนวนให้เต็ม*

พลเมืองมันมี ๓ ประเภท คือ คนหนึ่ง**เกิดมาทำประเทศชาติให้งดงาม** อีกคนหนึ่ง**เกิดมาทำประเทศชาติให้ต่ำทราม** อีกคนหนึ่ง**เกิดมาเพียงเพื่อทำจำนวนให้มันเต็ม**

๕๐ กว่าล้าน ให้เป็นจำนวนเต็มกับเขา แต่ว่าไม่ได้ทำอะไรที่เป็นคุณงามความดี

เราไม่ควรอยู่อย่างคนที่ทำประเทศชาติให้ตกต่ำ

ไม่ควรอยู่อย่างคนที่ให้มันครบจำนวนที่เขานับกันในสำมะโนครัว

แต่อยู่เพื่อสร้างตนเองให้เจริญให้ก้าวหน้า ให้เป็นประโยชน์แก่แผ่นดินที่เราได้อยู่อาศัย

❂

(จากปาฐกถาธรรม"ทางเดินของชีวิต")

๒๗
อย่าอยู่อย่างคนสกปรก

รักชาติ หมายความว่า เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม ของชาติ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ทำงานอะไรก็ทำเพื่อส่วนรวม ไม่ทำเพื่อส่วนตัวแล้วคิดถึงตัวเป็นใหญ่ ทำอะไรก็นึกว่า*ตัวจะมีอะไร ตัวจะได้อะไรจากการกระทำนั้นๆ* เป็นการกระทำที่มีแต่ความโลภ มีแต่ความอยากได้ ไม่มีความเสียสละงานก็ทุจริตเสียหาย

การคอรัปชั่นกินสินบาทคาดสินบนเกิดขึ้นเพราะอะไร เพราะคนไม่รักชาติแท้จริง แต่รักตัวเองมากกว่า ทำอะไรๆ ก็เพื่อตัวเอง ไม่ได้ทำเพื่อชาติเพื่อประเทศ

เราจึงควรจะเปลี่ยนแนวคิดเสียใหม่ว่า **ตัวเรานี้มันเล็กน้อย ชาติใหญ่กว่า** เราทำอะไรก็ต้องนึกถึงชาติของเราประเทศของเรา โดยเฉพาะเวลานี้**เราต้องการคนรักชาติรักประเทศอย่างแท้จริง เสียสละเพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง** โดยเฉพาะผู้ทำงานในการบริหารประเทศชาติ เช่น ข้าราชการก็ต้องทำงานเพื่องานอย่างแท้จริง เห็นแก่ส่วนรวม

พึงทำงานนั้นด้วยใจบริสุทธิ์ยุติธรรมสม่ำเสมอ อย่าทำอะไรด้วยความลำเอียงเพราะรัก เพราะชัง เพราะกลัว เพราะหลง อย่าเป็นคนเห็นแก่ตัว

อย่าเอาตำแหน่งหน้าที่ไปหาผลประโยชน์เข้าข้างตัว อย่าเอาความรู้ความสามารถไปหาผลประโยชน์แต่เฉพาะตัว

พระพุทธเจ้าท่านติไว้ว่า ***"อัตตัตถะปัญญา อสุจีมะนุสสา" บุคคลผู้ใช้สติปัญญาความสามารถเพื่อประโยชน์ตนถ่ายเดียวเป็นคนสกปรก เป็นคนใช้ไม่ได้***

เราอย่าอยู่อย่างคนสกปรก ให้อยู่อย่างคนสะอาดปราศจากสิ่งชั่วสิ่งร้าย จึงจะเป็นการถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางพระพุทธศาสนา

ใครที่รักชาติเพื่อท้องเพื่อกระเป๋าของตัวก็เลิกรักชาติแบบนั้น เลิกกอบโกย แต่ว่าเริ่มเสียสละเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขส่วนรวม

ขอให้มีหลักปรัชญาประจำจิตใจไว้สักหน่อยว่า **คนเราเกิดมามือเปล่าตัวเปล่า ตายไปก็มือเปล่า ไม่ได้เอาอะไรไป เราจะโลภโมโทสันอะไรกันหนักหนา เราควรจะเกิดมาเพื่อเสริม เพื่อเติม เพื่อแต่งให้ชาติของเราเจริญก้าวหน้าต่อไป** ดีกว่าที่จะอยู่ด้วยความมักมากอยากได้ จะเป็นประวัติศาสตร์ในทางร้ายไว้ในบ้านเมืองต่อไป

ตื่นแต่เช้าควรจะอธิษฐานใจว่า"วันนี้ข้าพเจ้าจะมีชีวิตอยู่เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่ส่วนรวมเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่มนุษย์ทั้งหลาย.....

ขอให้พระพุทธ พระธรรมพระสงฆ์ มาตั้งอยู่ในใจของข้าพเจ้า.....

ขอให้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นกำลังใจให้แก่ข้าพเจ้า.....

ขอให้ข้าพเจ้ามีใจซื่อสัตย์ มีความอดทน มีความเข้มแข็ง มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว”

(จากปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๒๔)

๒๘

เผาศพทั้งที เผาผีเสียบ้าง!

การมาเผาศพ คนโบราณเขาว่าได้อานิสงส์มาก

อานิสงส์มันอยู่ที่ตรงไหน? ก็อยู่ตรงที่เรา**ได้ปัญญา ได้ความรู้ความคิดเกี่ยวกับศพ** เอามาเป็นเครื่องเตือนใจแล้วเรานำไปประพฤติปฏิบัติ

ถ้ามาเผาเฉยๆ กลับไปเราก็ได้แต่เพียงว่าได้ประโยชน์ทางสังคมเท่านั้นเอง เจ้าภาพเห็นหน้าว่า *อ้อ!คนนั้นก็มา คนโน้นก็มา* สบายใจแพล้บหนึ่ง แล้วมันก็หายไป ไม่มีอะไรมากนัก

แต่เราผู้มานี่ควรจะได้ปัญญาด้วยการมองสิ่งที่วางอยู่เฉพาะหน้า เช่น ศพ เครื่องประดับศพ **อะไรต่างๆ ล้วนแต่เป็นธรรมะ เป็นเครื่องเตือนใจทั้งนั้น** กำลังพูดจ้ออยู่ตลอดเวลา แต่ว่าบางทีเราไม่ได้เปิดหูฟัง เรามีตาแต่ดูไม่เข้าใจ มีหัวใจแต่ว่าคิดไม่รู้ เลยไม่ได้เรื่องอะไร

จึงขอเตือนญาติโยมว่า **ทุกครั้งที่เรามาป่าช้า มาในงานศพนี่ขอให้คิดเอาศพเป็นเครื่องเตือนจิตสะกิดใจ** ให้เกิดปัญญาความคิดความอ่าน แล้วมีความไม่ประมาทในความเป็น

อยู่ในชีวิตประจำวัน สมมติว่าเราเป็นคนมีอะไรบกพร่องอยู่ในตัวบ้าง ประพฤติไม่ค่อยดีไม่ค่อยงาม ทำตนให้เสียหาย ทำชื่อเสียงให้เสียหาย เมื่อเรามาในงานศพ เราก็มองให้เห็นว่า**สิ่งนั้นไม่ดีเอาไปเผาเสียด้วย**

ญาติโยมโดยมากก็เอาดอกไม้จันทน์ไปสักการะศพ เอาธูปเทียนไปวาง อันนั้นเขาเรียกว่า**เผาหลอก** แล้ว**ก็เผาจริง**กันอีกทีหนึ่ง ไอ้เผาจริงๆ แท้ๆ นั้นไม่ใช่เผาศพ

เราควรจะมาเผาอะไรๆ เสียด้วย *อะไรๆ ที่เราควรเผาน่ะมันคืออะไร?* คือ **สิ่งชั่วร้ายที่มีอยู่ในใจเรา**นั่นแหละ ที่เขาพูดกันง่ายๆว่าไปเผา"**ผี**"นั่นแหละ

ศพไม่ใช่ผี แต่"**ผี**"นั้นคือ **ความชั่วที่อยู่ในตัวเรา**

ผีเหล้ามันก็เป็นสิ่งชั่ว ผีการพนัน ผีขี้เกียจ ผีเที่ยวกลางคืน ผีใช้จ่ายทรัพย์สุรุ่ยสุร่าย ผีไม่เอางานเอาการ เหล่านี้

ความชั่วน่ะคือผี ความดีน่ะคือพระ ถ้าเรามีความชั่วก็คือ เรามีผี บางคนเลี้ยงผีตลอดเวลา เขาเรียกว่าเป็น **"หมอผี"** เลี้ยงผีเหล้าไว้ เลี้ยงผีการพนันไว้ เลี้ยงผีเที่ยวกลางคืนไว้ เลี้ยงผีสุรุ่ยสุร่ายไว้ เลี้ยงผีขี้เกียจไม่เอางานไม่เอาการไว้ นี่คือผีทั้งนั้น

อย่าเลี้ยงมันไว้ เพราะ**ถ้าเอาไว้มันจะทำลายเรา** แต่ถ้าเราทำลายมันเสียเราก็จะสบาย

เพราะฉะนั้นในเวลาที่มา**เผาศพ**เราก็ควร**เผาผี**ในตัวเราเสียด้วย ผีอะไรอยู่ในตัวเรา เราก็ต้องนั่งพิจารณาด้วยตัวของเราเอง แล้วตั้งจิตอธิษฐานไว้ว่า **"กูเผาอย่างเด็ดขาดเลยวันนี้"** ไม่

เอากลับไปบ้านอีกต่อไป

กลับไปถึงบ้าน ถ้าเราเป็นพ่อบ้าน ไปถึงบ้านก็เรียกแม่บ้านมาบอกว่า **น้อง! พี่ไปเผาผีวันนี้ได้กำไรชีวิตกลับมาแล้ว** เมียคงจะถามว่าได้อะไร **ฉันไปฟังเจ้าคุณปัญญามา ท่านมาเทศน์หน้าศพ ท่านบอกว่าให้เผาผีเสีย**

ไอ้พี่นี่มันก๊งเช้า ก๊งเย็น เลิกกันที ช่วยจำไว้ด้วยนะ แล้วช่วยเตือนด้วย เผื่อมันจะเผลอไปในตอนเช้า พอตื่นเช้ามันจะเผลอไปก๊งเข้า พอตื่นขึ้นช่วยเตือนนะว่า ไอ้ผีตัวนั้นเผาแล้ว อย่าเอาคืนเข้ามาอีก

ช่วยกันเป็นพยาน ช่วยบอกช่วยเตือน ใครมีอะไรก็เผามันให้หมดแหละ เลิกมันเสียเลย อย่างนี้แหละเรียกว่า**มาเผาศพได้กำไร ได้ประโยชน์ ได้อานิสงส์**

บางคนเผามาไม่รู้กี่สิบศพแล้ว ก็ยังเหมือนเดิมอยู่นั่นแหละไม่เปลี่ยนแปลง ขี้เมาอยู่อย่างนั้น ไม่เอางานเอาการอยู่อย่างนั้น อย่างนี้เขาเรียกว่า**หลับตาไปเผาผี** เลยผีไม่ถูกเผา ไอ้ตัวเรามันถูกเผาเสียแย่ไปเลย

คนโบราณเขาว่าอย่างนั้น **ผีเผาคน ไม่ใช่คนเผาผี** เราอย่าให้ผีเผาเรา แต่เราช่วยกันเผาผี

(จากปาฐกถาธรรมในงานศพ ๔ มีนาคม ๒๕๑๖)

๒๙

บทเรียนจากนกกระจาบ

นกนี่มันประพฤติธรรมเหมือนกันนะ **เราอย่านึกว่าสัตว์เดรัจฉานมันไม่ประพฤติธรรม มันประพฤติธรรมเก่งกว่าคนด้วยซ้ำไป**

วันหนึ่งนั่งทำงานอยู่ก็ดูไป *เอ๊ะ! นกสองตัวมันช่วยกันคาบหญ้าแห้งกิ่งไม้เล็กๆ เอามาวางบนคาคบไม้ทำรัง* **มันช่วยกันทำรังอยู่สองสามวัน รังเรียบร้อย**

พอรังเรียบร้อยแล้ว ***ไอ้ตัวหนึ่งก็ออกไข่*** (ไอ้นี่ตัวเมียแน่ไม่ต้องสงสัย) ออกไข่มาสามฟอง เมื่อออกไข่แล้ว**ตัวเมียก็ต้องฟักไข่** มันก็นอนฟักไข่

นกตัวผู้นี่ประพฤติธรรมอย่างยิ่งเลยทีเดียว มันทำอะไร **มันบินไป กลับมาเอาเหยื่อมาป้อนแม่นก บินไปกลับมาเอาเหยื่อมาป้อนแม่นกวันยังค่ำเลย**

ไม่ไปเที่ยวไหน ไม่ไปหานางนกสาว ไม่ไปดิสโกเธคไม่ไปเที่ยวบาร์เที่ยวไนท์คลับ ไม่วุ่นวาย ทำหน้าที่เอาเหยื่อมาป้อนแม่นก

ไปกลับไม่เกินสิบนาที เอานาฬิกามาจับไว้ ไปกลับไม่เกินสิบนาที ทำอยู่หลายวัน

จนกระทั่งไข่แตก ลูกนกออกมา คราวนี้แม่นกไม่ต้องฟักแล้ว ก็บินไปพร้อมกัน กลับมาพร้อมกัน **เอาเหยื่อมาป้อนลูกนก** ป้อนอยู่จนลูกนกมีปีก,มีขน, มีหางพอบินได้

มันก็สอนลูกให้บิน จากพุ่มนี้ไปพุ่มนั้น ไปพุ่มโน้นหลายๆ วัน พอบินกล้าแข็งแล้วมันก็บินปรู๊ดหายไปเลย

แต่มันทิ้งสิ่งประทับใจไว้

เหมือนจะบอกว่า *หลวงพ่อเจ้าขาแม้ดิฉันเป็นนกก็ประพฤติธรรมเหมือนกัน* อย่างนั้นแหละ คล้ายจะพูดอย่างนั้น

เราเป็นคนนี่ถ้าไม่ประพฤติธรรมมันก็อายนกเท่านั้นเอง ลองคิดดูเถอะ

(จากปาฐกถาธรรม ๑๒ กันยายน ๒๕๓๐)

๓๐

แก่อย่างสดชื่น เบิกบาน

คนโบราณเขาแบ่งไว้ว่า *ตอนเด็กเรียนหนังสือ เมื่อจบแล้วก็ครองบ้านครองเรือน ทำหน้าที่* พอแก่ตัวลงต้องออกป่า หมายความว่า **ไปอยู่สงบๆ เข้าวัดเข้าวา ถือศีลกินเพล ถือข้างความสงบด้านจิตใจ**

เหมือนญาติโยมที่หมั่นมาวัดมาฟังธรรมก็เรียกว่ามาหาความสงบ มาทำจิตใจให้สบายไปในรูปธรรมะ ศึกษาธรรมะ **มองสิ่งทั้งหลายตามสภาพที่เป็นจริง**โดยไม่ก่อปัญหา ไม่เป็นผู้มีปัญหาทางจิต

อย่าเป็นคนแก่ที่ต้องนั่งเป็นทุกข์ อย่าเป็นคนแก่ที่ลูกหลานเอือมระอา รำคาญเพราะเรามีโรคทางจิตใจ ต้องพร้อมที่จะเบิกบานเต็มที่

เราต้องเป็นคนแก่ที่สดชื่นเบิกบานแบบคนแก่ สดชื่นแบบคนแก่นั้น หมายความว่า มีใจสงบ ไม่วุ่นวายสับสน ไม่ขี้โกรธ ใจร้อนใจเร็ว จัดความเป็นอยู่ของตัวเองให้กินอยู่อย่างง่าย เขามีอะไรให้กินก็กินได้

เขาแกงเลียงมาให้ก็นึกว่า *เออดี มันคล่องคอลูกเอ๋ย* ถ้ามีแกงเผ็ดก็ทำความรู้สึกมีรสมีชาติ *อะไรมาเฉพาะหน้าก็ว่าดีมันทั้งนั้น* **รู้จักจัดตัวเองให้สมคล้อยกับสถานการณ์**

อย่าไปบ่น อย่าไปจู้จี้ให้เด็กรำคาญ อย่างนี้ก็เป็นที่สบายใจกันทุกฝ่าย มีอะไรก็สบาย ไม่ยุ่งยากลำบากเดือดร้อน อยู่ให้จิตใจสดชื่นด้วยสิ่งเฉพาะหน้า หมายความว่า **พอใจในสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า มีอะไรเกิดขึ้นก็พอใจสบายใจ**

ขอให้ผู้สูงอายุทุกคนแสดงภาพแห่งผู้มีสติปัญญาให้ลูกหลานได้เห็น ลูกหลานก็สบายใจ จะได้พูดออกมาด้วยความดีใจว่า *คุณปู่ใจดี คุณย่าใจดี คุณยายคุณตาใจดี*

ยิ่งรายที่เป็นคนมาวัดเป็นคนใจดี มันเป็นการยืนยันธรรมะคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีอยู่ในเนื้อในตัวของเรา เป็นการช่วยส่งเสริมพระศาสนา

ถ้าเรามาวัดแล้วใจไม่ดี เด็กๆ มันว่า*คุณยายของหนูไปวัดทุกวันพระวันอาทิตย์แต่กลับถึงบ้านโมโหโทโสจังเลย*

อย่างนี้*เสียท่าแล้ว* แปลว่า*คุณยายทำให้เสียหายแล้วภาพพจน์คนไปวัดเสียแล้ว* ไม่ได้เรื่องแล้ว

เพราะฉะนั้นจึงต้อง**แสดงภาพพจน์ในทางสงบ มีเหตุผล** พูดจาอะไรก็พูดด้วยใจเมตตาด้วยกรุณา ด้วยเหตุด้วยผล ไม่วู่วามเป็นเดือดเป็นแค้น ควบคุมตัวเองได้ในทุกอิริยาบถ เพราะ**เราเกิดมานานแล้ว ผ่านการหัดการควบคุมตัวเองให้อยู่ในสภาพปกติมานานแล้ว** ต้องไม่ขึ้นไม่ลง สภาพจิตใจเป็นไปเรียบๆ ไม่ขึ้นๆ ลงๆ มากไป

อะไรมากระทบก็อยู่ในสภาพดุษณีย์ สูญเสียอะไรไปก็เฉยปล่อยได้วางได้ **ไม่แสดงอาการเป็นทุกข์ให้ลูกหลานเห็น แต่ทำตัวเป็นที่ปรากฏแห่งความหนักแน่น มีปัญญามีสติควบคุมจิตใจได้**

กลายเป็น**ปูชนียะ**ให้แก่ลูกหลาน อยู่ประจำบ้านประจำเรือน เป็นตัวอย่างในทางสงบรำงับ เป็นตัวแทนของพระธรรม ชื่อว่า**บ้านนั้นเรือนนั้นมีพระมีธรรมะ** คุณปู่ คุณตา คุณย่า คุณยายนี่แหละเป็นตัวธรรมะให้ลูกหลานเห็น

ถ้าเป็นอย่างนี้แล้วเราเอ่ยสอนอะไรก็มีน้ำหนักเพราะเราได้ทำตนเป็นตัวอย่าง เด็กมันเชื่อฟังเพราะเขารู้ว่า*ถ้าอะไรไม่สำคัญผู้สูงอายุจะไม่พูดพล่อย* พอท่านลงได้ออกปากกล่าวขึ้นเช่นนี้ลูกหลานก็ต้องตั้งใจจดจ่อ คอยฟัง

๓๑

ข้อปฏิบัติ
ในวันสำคัญทางศาสนา

เมื่อถึงวันพระหรือวันสำคัญในทางพระศาสนา เราควรจะได้มีการอธิษฐานว่า ในวันนี้เราจะอยู่ด้วยความเป็นผู้มีสติปัญญาสมบูรณ์ จะคอยกำหนดจิตของเราไม่ให้ไหลออกไปทางชั่วทางต่ำ คือ *ไม่ให้คิดไปในทางกาม ไม่ให้คิดไปในทางพยาบาท ไม่ให้คิดไปในทางเบียดเบียนใครๆ*

มีการคอย**ควบคุมจิตใจไว้ให้มีสภาพรู้เท่าทันต่อสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้น** จะเป็น*รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส* อันใดมากระทบใจเราจะไม่หวั่นไหวโยกโคลงไปตามสิ่งที่มากระทบนั้น จะรักษาระดับจิตของเราไว้ให้อยู่ในสภาพที่เรียกว่า**ปกติ**

จิตเมื่อผิดปกติก็เป็นไปเพื่อความทุกข์ **ดีใจมันก็เป็นทุกข์เหมือนกับเวลาที่เสียใจ** การดีใจนั้นทุกข์ปรากฏชัดภายหลัง แต่การเสียใจนั้น มันทุกข์ทันที มันมีสภาพอย่างนั้น จิตที่อยู่ในสภาพอย่างนั้นไม่ดี จึงต้องควบคุมจิตของเราไว้

ในวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนา เพื่อให้มีการควบคุมจิต เราก็ควรจะได้ตั้งใจรักษาอุโบสถศีล รักษาอยู่ที่

บ้านก็ได้ รักษาอยู่ที่วัดก็ได้ รักษาอยู่ที่บ้าน เราก็เก็บตัวไม่รับแขกในวันนั้นไม่โทรศัพท์ติดต่อกับใคร ใครจะโทรศัพท์มาก็สั่งเด็กบอกว่า*มีอะไรสั่งไว้ วันนี้วันพระ คุณขอไม่รับสาย ขอหยุดเสียสักวันหนึ่ง* **หยุดความยุ่ง หยุดความรำคาญ หยุดความยินดี หยุดความยินร้าย** ให้อยู่ในสภาพสงบ

ถ้าเรามีห้องเงียบๆ ในบ้าน เช่นว่า มี*ห้องพระ* เราก็เข้าไปนั่งอยู่ในห้องพระ **ไปนั่งสวดมนต์ก็ได้ นั่งเจริญภาวนากำหนดลมหายใจเข้า-ออกก็ได้ หรือว่าอ่านหนังสือธรรมะก็ได้** อยู่ในห้องนั้นคือว่า ให้เป็นเรื่องเกี่ยวกับ*ศีลธรรม* เกี่ยวกับ*ศาสนา* ให้ใจเรานึกไปคิดไปในเรื่องศาสนาหรือศีลธรรม ไม่ให้นึกไปในเรื่องธุรกิจการค้าขาย ไม่ติดต่อเรื่องนั้นเรื่องนี้กับใครๆ ให้ถือว่าเป็นวันหยุด

ทุกคนเมื่อได้หยุดกันแล้ว ความวุ่นวายก็หยุดไปเหมือนกัน **ปัญหาต่าง ๆในโลกก็หยุดไปด้วยเหมือนกัน เพราะทุกคนได้หยุดจากความวุ่นวายมาอยู่ในความสงบ หยุดจากการก้าวไปสู่ความตกต่ำแห่งจิตใจมาอยู่ในสภาพที่จิตใจเป็นปกติ**

อันนี้เป็นเรื่องที่ควรจะได้ปฏิบัติ เราจะได้รับประโยชน์จากวันพระ วันสำคัญในทางศาสนาโดยแน่นอน

ตรงข้าม ถ้าเราไม่ได้ปฏิบัติอะไร พอถึงวันสำคัญทางศาสนา *เราก็เปลี่ยนไปเที่ยวบางแสน พัทยา หรือว่าไปตามชายทะเลที่ใดที่หนึ่ง* อย่างนั้นมันไม่ได้ไปพักผ่อน แต่ว่าเป็นการไปเปลี่ยนอารมณ์ **เปลี่ยนจากการอยู่ที่บ้านไปวุ่นวายกับชายหาด เพราะในสถานที่เหล่านั้นมันมีอารมณ์ที่จะทำให้จิตใจ**

กระเทือน กระเพื่อมขึ้นกระเพื่อมลงตามเรื่องที่มากระทบ *ได้เห็นเรื่องดีใจก็ฟูขึ้น ถ้าเห็นเรื่องร้ายใจก็ฟุบแฟบลงไป*

อย่างนั้นไม่ใช่เป็นการพักผ่อนอย่างแท้จริง แต่เป็นการเปลี่ยนอารมณ์เท่านั้น เปลี่ยนสถานที่เปลี่ยนบรรยากาศทำให้จิตใจของเราได้รับอะไรแปลกไปและ**ขึ้นลงถี่ รัวมาก สั่นมาก หวั่นไหว โยกโคลง**

แต่ถ้าเป็นการพักผ่อนจริงๆแล้ว ต้องมาอยู่ในที่สงบเงียบแล้วก็คิดไปในทางธรรมทางศาสนา ใช้กัมมัฏฐานภาวนาหรืออะไรต่างๆ **อย่างนี้จึงจะชื่อว่าเป็นการพักผ่อน ใช้วันพระวันสำคัญทางศาสนาให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง**

❂

๓๒

จุดมุ่งหมายของการปฏิบัติธรรม

พระพุทธองค์ท่านสอนว่าได้เห็น ได้ยิน ได้ชิม ได้ลิ้ม ได้จับได้ต้องสิ่งใด มีอะไรเกิดขึ้นในใจของเราเรื่องใด เราจะต้องคิดแยกแยะวิจัยออกไปว่า

สิ่งนี้คืออะไร มันมาจากอะไร ให้คุณให้โทษอย่างไร จะนำให้เกิดประโยชน์ทางธรรมอย่างไร มันให้ร้อนหรือให้เย็นที่ใจอย่างไร สงบหรือวุ่นวาย

เหล่านี้ต้องพิจารณา ถ้าเราได้พิจารณาทุกครั้งที่มีอะไรเกิดขึ้นแก่ตัวเราอยู่อย่างนี้ เราจะเป็นคนฉลาดขึ้น มีความรู้ในเรื่องชีวิตมากขึ้น

เมื่อมีความรู้ในเรื่องชีวิตมากๆ *อะไรมากระทบเราก็เฉยได้ เราไม่โยกโคลงหวั่นไหวกับสิ่งเหล่านั้น*

คือ ไม่ยินดีในสิ่งที่น่าพอใจ ไม่ยินร้ายในสิ่งที่ไม่น่าพอใจ

แต่เราสามารถเป็น**ผู้คงที่ จิตใจเป็นปกติไม่ขึ้นไม่ลง** นั่นแหละคือ**จุดมุ่งหมายสำคัญของการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับธรรมะ**

จะอยู่ในสังคมโลกหรือจะอยู่คนเดียว ณ ที่ไหนก็ตาม ถ้าจิตเราไม่ขึ้นไม่ลงไปกับอารมณ์ที่มากระทบ นั่นแหละเราอยู่รอด

จุดหมายของการปฏิบัติชั้นใด ไม่ว่าการให้ทาน การรักษาศีล การเจริญภาวนา ก็มีจุดหมายใหญ่สำคัญอยู่ที่ตรงนี้ ตรงที่ควบคุมตัวเองไม่ยินดียินร้าย

เราอยู่ในสภาพที่เรียกว่า**ปกติ**

๓๓
ปากอย่างใจอย่าง

บางคนอาจจะนึกว่า *ถ้าเราอยู่อย่างสงบ การงานมันจะเป็นไปโดยเรียบร้อยไม่ได้* ไม่ดุบ้างก็ไม่ได้ ไม่ว่าเสียบ้างคนนั้นคนนี้งานมันจะเสีย ในกรณีเช่นนี้**เขาไม่ใช่ว่าไม่ให้ดุด่าว่าใคร แต่ให้เราดุโดยใจที่ไม่ต้องโกรธ**

ขอให้ฟังให้ดี เราจะดุจะว่าอะไรใครโดยใจไม่ต้องไปโกรธเคืองก็ได้ ทำอย่างนั้นงานมันก็ไม่เสีย ข้อสำคัญอย่าดุด่าด้วยความจริงใจ จะเรียกว่า*เป็นการแสดงละคร*ก็ยังได้

มีอธิบดีผู้เอาการเอางานคนหนึ่งมาปรารภความทุกข์ในงานว่า ผมเวลานี้ความโลภมากอยากได้มันไม่มีอะไรแล้ว เพราะว่าทรัพย์สินสมบัติก็พอมี ไม่มีลูกมีเต้าไม่จำเป็นต้องวิ่งเต้นอะไรนักหนา งานการก็ทำกันอย่างเต็มที่

แต่มีเรื่องเดียวคือ**เรื่องโกรธมันยังแรงอยู่** แล้วไม่ใช่ไปโกรธใครที่ไหน **โกรธลูกน้องนั่นแหละ มันทำไม่ถูก ผมโกรธนัก** ถ้ามันไม่รู้ผมไม่โกรธ ผมสอนให้ทำ ผมเป็นคนชอบสอนคนให้ทำงาน แต่นี่โกรธเพราะ*เขาทำผิดทั้งรู้ๆ* นี่ผมโกรธนักหนา

พอโกรธ ด่าเขาทีไร ผมเจ็บทุกที ไม่สบาย

ทำอย่างไรดีเจ้าคุณ?

ก็บอกว่า **อ้าว! ก็อย่าไปด่าให้มันเป็นทุกข์ซิ** ให้ด่าเขาโดยไม่เป็นทุกข์ ว่าเขาโดยไม่ให้เราเป็นทุกข์นั้นทำอย่างไร ก็คือ **อย่าทำไปด้วยอารมณ์ซิ แต่ว่าทำด้วยใจที่รู้ตัว ใจที่เย็นๆทำด้วยความรู้เท่าทัน** ว่าเรากำลังปฏิบัติงานอีกตอนหนึ่ง คือ*ตอนด่าไปโดยเพียงปากว่า ใจนั้นไม่มีอะไร* เพียงเพื่อให้งานมันเป็นไปด้วยดี งานการไม่เสียและผลทางราชการก็ไม่ตกเรี่ยเสียหาย มันก็เป็นการทำหน้าที่เหมือนกัน

"ปากอย่าง–ใจอย่าง"นั้น มันมีทั้งทำด้วยกิเลสและทำด้วยปัญญา เช่นในกรณีดุด่าต่อว่าเพื่อให้งานมันเดินไปด้วยดีนี้ เราต้องทำด้วยความรู้เท่ารู้ทันว่าเรากำลังทำอะไร เราก็กำลังทำงานอีกอย่างหนึ่ง

ตอนนี้ทำงานดุด่าเพื่อผลงานที่เราอุตส่าห์ทำมาหลายขั้นหลายตอนแล้วนั้นเหมือนกัน ต้องทำให้เป็นเพียงปากว่า ใจนั้นไม่มีอะไรยึดถือเอาจริงๆ จังๆ **ใจกับปากอย่าให้มันตรงกัน**

ในเรื่องนี้จะแสดงหน้าตาท่าทางก็ได้ แต่ว่าเนื้อแท้ไม่มีอะไรในใจ อย่างนี้เขาเรียกว่า **เราแต่งโกรธ** ไม่ใช่ **ความโกรธมันแต่งเรา**

ถ้าเราแต่งโกรธมันก็ไม่เดือดร้อนเพราะเรากำลังปฏิบัติธรรม เอางานตอนนั้นแหละเป็นธรรมะสำหรับเราปฏิบัติ

แต่ถ้าความโกรธแต่งเราแล้ว เราก็จะเป็นยักษ์วัดพระแก้วทีเดียว เขี้ยวออกมานอกปากคำรามออกมา ถือไม้กระบองจะแพ่นกระบาลใครต่อใครไม่ว่าหน้าไหน

๓๔

อย่าพูดเรื่อง อันเป็นเหตุให้เถียงกัน

พระพุทธองค์ตรัสว่า ***ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายอย่าพูดเรื่องอันเป็นเหตุให้เถียงกัน เพราะการเถียงกันต้องพูดมาก การพูดมากก็ทำให้ใจห่างจากสมาธิ เมื่อใจห่างจากสมาธิ ปัญญาความเข้าใจเหตุผลก็หายไป***

นี่เป็นพระดำรัสที่น่าสนใจเพราะ**คนทั่วไปชอบเถียงเพื่อเอาชนะ** อีกฝ่ายหนึ่งก็ไม่ยอมให้ เมื่อไม่ยอมก็ว่ากันจนเปียกไปด้วยน้ำลายทั้งสองฝ่าย ไม่มีใครรับเหตุผลของใครๆ

ทุกฝ่ายต้องการเอาแต่ใจตน ผลที่เกิดจากการพูดก็ไม่มี บางทีก็นำความบาดหมางมาให้แก่ตนอีก **นี่เป็นทางแห่งการแตกสามัคคี เป็นทางทำลายหมู่คณะให้เสื่อมไป**

คนฉลาดจึงหลีกเลี่ยงการโต้เถียง แต่พยายามรับฟังความเห็นของอีกฝ่ายหนึ่ง แม้ตนจะไม่เห็นด้วย ก็นิ่งไว้ในทีไม่พยายามโต้ตอบกันในเชิงโวหารอันเป็นเหตุให้ฟุ้งซ่านโดยเปล่าประโยชน์

ถ้าไม่พอใจก็พยายามกลบเกลื่อน ไม่ค้านกันจังๆ *เพราะ*

คนค้านกันเกินไปทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียกำลังใจ น้อยใจ และเกิดมุมานะจะเอาชนะให้ได้ นี่เป็นทางยุ่งโดยแท้

จึงควรถือหลักไว้ว่า**จะไม่เถียง ไม่ค้าน ในการพูดต่อกันและกัน** คนโบราณสอนไว้ว่า **ดักปูดักปลายังพอได้กินบ้าง แต่ดักคอคนนี่ไม่เห็นได้อะไร**

๓๔

อย่าพูดเรื่องความลับกับใครๆ อย่าสนใจความลับของผู้อื่น

มีคนเป็นจำนวนมากชอบ**สนทนากันถึงเรื่องความลับ**และ**ซุบซิบถึงเรื่องของเพื่อนบ้าน** ความลับเป็นเรื่องคับอกของผู้มีความลับ น้อยคนนักที่จะรักษาความลับไว้ได้ เพราะชอบเป็นคน*ปากสว่าง*นั่นเอง คนชอบความลับมักเที่ยวสืบหาเสมอ พอได้แล้วดีใจ ภูมิใจว่าตนเป็นคนเก่ง*แม้เรื่องลับตนก็ยังสอดแทรกเข้าไปรู้ได้* รู้สึกว่าค่อยเขื่องขึ้นหน่อย

ความอยากเขื่องจึงอยากรู้ความลับ แต่พอรู้แล้วตนรักษาความลับไว้ได้ไหม *เหลว รักษาไม่ได้* มันคับอกคับใจอย่างไรพิกล ต้องหาทางระบายออก **นี่เป็นทางให้เกิดการซุบซิบนินทากันต่อไป** ถ้าบอกใครก็สั่งกำชับว่า *อย่าพูดไปหนา เรื่องนี้เป็นเรื่องลับ* คนผู้รับก็รับว่า *ไว้ใจเถิด* แต่ก็ไม่เท่าใด คนนั้นก็นำไปเปิดโปงออกอีก ปิดไว้ไม่ได้ อกจะแตก

ความลับถ้ารู้ถึงสี่หู ก็ไม่เป็นความลับอีกต่อไปแล้ว และถ้าสลักหลังว่า“**ลับ**” ก็เหมือนกับการยั่วยุให้เปิด เพราะนิสัยคนเรามักชอบฝืนกฎ ถ้าบอกว่า“**อย่า**” ก็อยากทำ ถ้าทำเฉยๆ ก็ไม่มีเรื่องอะไร **ของปิดคนอยากเปิด** ถ้าเปิดแล้วก็หมดเรื่อง

การพูดความลับหรือการนินทาคนอื่นเป็นทางให้เกิดโรคจิตทรามได้ง่ายๆ ฉะนั้นคนที่ดีจึงไม่สนใจในเรื่องลับและไม่สนใจในเรื่องของคนอื่นๆ **สนใจเฉพาะเรื่องที่ตนควรทำหรือไม่ควรทำเท่านั้น**

จึงควรถือเป็นคติสอนปากสอนใจว่า **อย่าพูดเรื่องความลับกับใครๆ อย่าสนใจในเรื่องความลับของผู้อื่น** ตนก็จะดำเนินชีวิตไปได้เรียบร้อยสบายมาก

การระวังสำรวมปากจึงเป็นงานที่ควรฝึกหัดไว้บ้าง เพราะถ้าไม่มีการฝึกหัด ปากจะนำทุกข์มาให้

ข้อควรจำ สำหรับชาวพุทธ

๑. ชาวพุทธถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งอันประเสริฐ

๒. ชาวพุทธเชื่อมั่นในกฎของกรรม "ทำดีได้ดี-ทำชั่วได้ชั่ว"

๓. ชาวพุทธยอมให้พระพุทธเจ้าเป็นผู้นำทางชีวิต ถือเอาพระธรรมเป็นแนวทางของชีวิต ถือเอาพระสงฆ์เป็นบุคคลตัวอย่างผู้นำทางชีวิต และเดินตามแบบพระสงฆ์ตลอดไป

๔. ชาวพุทธจะไม่กราบไหว้สิ่งอื่นที่ชาวโลกถือว่าขลังศักดิ์สิทธิ์

๕. ชาวพุทธจะไม่เชื่อในชะตาชีวิตของหมอบอก แต่เชื่อว่าตนเองสร้างอนาคตให้แก่ชีวิตตนเอง

๖. ชาวพุทธเวลามีความทุกข์ แก้ไขความทุกข์ที่ตนเอง ไม่เที่ยววิ่งไปหาหมอดูให้เสียเวลาเปล่า ๆ

๗. ชาวพุทธถือว่าความบังเอิญไม่มี มีแต่สิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุ ปราศจากเหตุ ผลจะเกิดขึ้นไม่ได้ เหตุที่แท้จริงอยู่ที่การกระทำของตนเอง

๘. ชาวพุทธไม่มีพิธีสะเดาะเคราะห์แบบหมอดู แต่สะเดาะตรงค้นหาเหตุให้พบ แล้วตัดเหตุนั้นเสีย

๙. ฤกษ์งามยามดีสำหรับชาวพุทธไม่มี มีแต่ทำดีก็ทำให้เวลาดีขึ้น ทำชั่วก็ทำให้เวลาชั่ว ดีชั่วมิได้ขึ้นอยู่กับเวลาแต่ขึ้นอยู่กับการกระทำเท่านั้น

๓๗

วิปัสสนาที่แท้

บุคคลผู้ได้อบรมใจในทางภาวนาจนกระทั่งเกิด**ปัญญารู้เห็นตามเป็นจริง**ขึ้นในใจของตนแล้ว **ปัญญานั้นย่อมทำลายอุปาทานหรือความยึดมั่นถือมั่นให้ออกจากใจได้**

คือ ทำลายความเห็นดีเห็นงามในกามคุณ *เห็นกามคุณเป็นดังหัวฝี เป็นดังลูกศรคอยเสียบแทงก่อให้เกิดทุกข์ตลอดเวลา* **ความพอใจยินดีในกามคุณจะหายไปเพราะเห็นถูกตามเป็นจริงว่าสิ่งนั้น ๆ ไม่มีสาระ**

ความคิดเห็นประเภทผิดๆ นอกแนวทางของพุทธศาสนามีอยู่อย่างใด **ผู้ได้วิปัสสนาก็"ละ"ความเห็นผิดนั้นได้อย่างเด็ดขาด** ความเชื่อแบบเหลวไหลต่างๆ เช่น *เชื่อศาลพระภูมิ เชื่อฤกษ์งามยามดี เชื่อพิธีรีตอง หรืออะไรอย่างอื่นๆ* อันเป็นประเภท*มงคลตื่นข่าว* เป็นเรื่องของความงมงาย อันไม่เป็นทางทำตนให้พ้นทุกข์ได้ ก็เลิกละไป

ถ้ายังเชื่อ ยังกระทำอยู่ แม้ใครจะโฆษณาว่าได้เรียนพุทธศาสนามา ๓๐ ปีแล้ว เขาก็ยังเป็นแต่เพียง*นักเรียนโง่ๆ* **เขาหาได้เคยทดลองกระทำตามแนวที่ถูกต้องไม่** พระพุทธเจ้าเรียกคนประเภทนี้ว่า"**โมฆบุรุษ**"

อุปาทานขั้นที่สำคัญที่สุด คือ **ความยึดถือว่ามีตัวตน** ควรจะหายไป เพราะ**วิปัสสนาทำให้มองเห็นชัดว่าทุกสิ่งทุกอย่างว่างเปล่าจากการมีตัวหรือมีอะไรเป็นของตัว** แล้วจะเข้าไปยึดถือตรงไหนกันเล่า **วิปัสสนาย่อมช่วยทำให้พ้นจากความเห็นแก่ตัวจัดได้อย่างนี้**

เมื่อพ้นจากความเห็นแก่ตัวจัดแล้ว**จิตก็ว่างจากความยึดมั่นถือมั่นโดยสิ้นเชิง** นี่คือ**ผลของการวิปัสสนาที่ถูกต้อง** ถ้าผิดไปจากนี้ก็เป็น*นักวิปัสสนาปลอม นักวิปัสสนาการค้าหาเงิน*

ปัญหามีต่อไปว่าเมื่อเราเห็นว่าวิปัสสนาเป็นสิ่งดีมีประโยชน์แก่ชีวิตของตนแล้ว **เราควรจะทำวิปัสสนาเมื่อไหร่กันเล่า** ข้าพเจ้าใคร่ขอแนะนำว่า **ทำได้ทันที ทำที่ใด ๆ ก็ได้ไม่จำกัด** ขออย่างเดียวเพียงให้รู้ว่า*กิจที่ตนจะทำนั้นทำกันอย่างไร*

การเข้าหาครูบาอาจารย์ที่ดีๆ ก็เป็นสิ่งจำเป็นเหมือนกัน แต่ขอให้ถือว่า **ครูเป็นแต่เพียงกัลยาณมิตร** คือเป็นผู้แนะนำในขณะปฏิบัติเท่านั้น อย่าคิดว่าครูจะทำอะไรให้แก่ตนไปหมดทุกอย่าง **การทำตนให้พ้นทุกข์เป็นหน้าที่ของเราเองโดยเฉพาะ**

ผู้ปฏิบัติอาจสงสัยอีกว่า *การปฏิบัติวิปัสสนานั้นมิต้องไปอยู่วัด ไปอยู่ห้องเล็ก ทำกันเป็นเดือนๆ อย่างนั้นหรือ*

เรื่องนี้สุดแต่เวลาและการงานของท่าน ถ้าหากท่านมีเวลาเหลือเฟือ ท่านก็ทำไปในรูปเช่นนั้นได้ ถ้าท่านมีเวลาน้อยก็ไม่จำเป็น ท่านอาจใช้**สมาธิตามธรรมชาติ** ที่ทุกคนมีอยู่แล้วนั้นคิดค้นในเรื่องอะไรๆ ที่ควรคิด เช่น *หัดพิจารณาให้เห็นว่าอะไรๆ มันก็ไม่เที่ยง* คิดไปนึกไปเพื่อให้เห็นความจริง

ขอให้จำคำที่ว่า“**วันคืนของนักภาวนา คือ วันคืนแห่งการคิดค้น**”

ใจของคนชอบทำงาน ชอบคิด ชอบค้นอยู่ตลอดเวลา แต่มันคิดในเรื่องที่มันชอบ อันนำความยุ่งยากมาสู่ชีวิต

เราหาเรื่องให้มันคิดใหม่ **ให้มันคิดเสมอว่า รูปไม่เที่ยง เวทนาไม่เที่ยง สัญญาไม่เที่ยง สังขารไม่เที่ยง วิญญาณไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา อย่างไร** คิดไปนึกไป เอาสิ่งนี้มาเป็นงานของใจตลอดเวลา ใจของท่านก็มีงานทำอย่างไม่หยุดยั้งติดต่อกันอยู่เสมอ

ท่านก็จะพบได้ด้วยตัวของท่านเองว่ามีผลอะไรเกิดขึ้นบ้าง เพราะ**การปฏิบัติธรรมเป็นเรื่องเฉพาะตน ใครทำจริง คนนั้นก็ได้รับผลจริงโดยไม่ต้องไปพึ่งใคร ๆ**

วิปัสสนาของพระพุทธศาสนาที่แท้ จึงไม่ใช่เรื่องของการสะกดตัวเองให้เป็นคนครึ่งหลับครึ่งตื่น หรือนั่งตัวแข็งเหมือนท่อนไม้ แต่เป็นคนตื่นอยู่ตลอดเวลา ตื่นอยู่ด้วยสติสัมปชัญญะและปัญญา

อย่างนี้ใครจะมาพูดอะไรให้ฟังก็ไม่สามารถจูงเขาไปในทางที่ผิดได้เลย เพราะ**นักวิปัสสนานั้นเขาคิดกันแต่ปัญหาเรื่องที่จะทำตนให้พ้นทุกข์**

๓๘
มองโลกตามเป็นจริง

โลกเราหรือชีวิตของเรานั้นมันมีหลายเหลี่ยมหลายมุมหลายแง่ เราจะมองไปในแง่ไหนก็ได้ สิ่งต่างๆ ที่มันอยู่รอบตัวเรานั้นมีทั้งดีมีทั้งเสีย *ถ้าเรามองเป็น อาจจะเห็นความดีก็ได้ มองไม่เป็นอาจจะเห็นแต่ความไม่ดีก็ได้*

เพราะฉะนั้นคนบางคนมองอะไรแล้วมักจะเกิดกิเลส เช่น มองแล้วเกิดความโกรธ มองแล้วเกิดความเกลียด มองแล้วเกิดความริษยาอาฆาตพยาบาทจองเวร มีแต่เรื่องไม่ดีเกิดขึ้นในใจ แล้วก็นั่งกลุ้มอกกลุ้มใจด้วยประการต่างๆ อย่างนี้เรียกว่า**มองในด้านร้าย มันไม่ถูกต้อง** เราควรจะ**มองในด้านที่ถูกต้อง**

ด้านที่ถูกต้องนั้นมองอย่างไร? คือมองให้รู้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร สภาพความจริงของสิ่งนั้นมันเป็นอย่างไร อย่างนี้เรียกว่า มองในด้านความจริง ด้านสัจจะ

พระพุทธศาสนาของเรานั้นท่านสอนให้เรามองอะไรตามที่มันเป็นจริง มีคำบาลีอยู่คำหนึ่งว่า“**ยถาภูตญาณทัสนะ**” หมายความว่า **รู้เห็นสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็นจริง** มองสิ่ง

ทั้งหลายให้รู้เห็นตามที่มันเป็นอยู่จริงๆ

ถ้าเรามองเห็นสิ่งนั้นชัดตามที่มันเป็นอยู่จริงๆ แล้วมันก็ปกติ ไม่เกิดอะไร แต่เกิดปัญญาเกิดความเข้าใจในสิ่งนั้นอย่างถูกต้อง ความวุ่นวายทางจิตใจก็ไม่มี

ที่เกิดความวุ่นวายขึ้นนั้นก็เพราะว่าเรามองไม่ถูกความจริงของมัน *ไปมองสิ่งที่เป็นมายา สิ่งที่ไม่ใช่ของจริงของแท้* ไม่ได้ดูลงไปให้ลึกซึ้งถึงสิ่งนั้นว่ามันคืออะไร เนื้อแท้มันเป็นอย่างไร **การมองอย่างนี้แหละทำให้เกิดเป็นปัญหา** สร้างความทุกข์ความเดือดร้อนด้วยประการต่างๆ

ปกติคนเรานั้น อยากจะอยู่อย่างเป็นทุกข์หรืออยากจะอยู่อย่างเป็นสุข? คำว่า **ความสุข** ในที่นี้หมายความถึง **สงบจิตสงบใจอยู่ เพราะรู้อะไรตามความเป็นจริง** เราก็อยู่อย่างมีความสุขความสบาย ทุกคนต้องการอย่างนั้น

เมื่อเราต้องการจะอยู่อย่างสงบสุขแล้วทำไมเราจึงไปคิดเรื่องให้มันมีความทุกข์ใจ คิดเรื่องให้เกิดความร้อนอกร้อนใจ นั่งกลุ้มอกกลุ้มใจอยู่ด้วยเรื่องปัญหาเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งมันเกิดขึ้นในวิถีชีวิตของเรา

อย่างนี้ก็เรียกว่า **คิดเรื่องให้ตนเกิดความทุกข์เอง** ไม่มีใครมาทำให้แก่เรา แต่เราทำให้แก่ตัวเราเอง การทำให้แก่ตัวเองก็คือว่าคิดเรื่องนั้นขึ้นมาในแง่ที่ไม่ถูกต้อง **มองไม่ตรงตามสภาพที่เป็นจริง เลยเกิดเป็นปัญหา**

ทางพ้นทุกข์

๑. เมื่อมีความทุกข์เกิดขึ้น จงนึกว่าต้องมีสาเหตุ

๒. สาเหตุของความทุกข์อยู่ที่ตัวของเราเอง มิใช่มาจากที่อื่น

๓. สิ่งภายนอกจะเป็นวัตถุก็ตาม คนก็ตาม มิใช่ตัวการสำคัญ ตัวการสำคัญอยู่ที่ตัวเราเองโดยแท้

๔. จงค้นหาสาเหตุของความทุกข์ในตนของตนเอง

๕. ในการจะค้นหาสาเหตุนั้น ต้องทำใจให้สงบ ด้วยการเข้าไปสู่ที่สงบเงียบ เพื่อความสงบทางใจ

๖. การสวดมนต์ภาวนาในพุทธศาสนา มิใช่การอ้อนวอนให้ใครๆ มาช่วยตน แต่ต้องการความสงบใจเท่านั้น

๗. เมื่อสงบใจแล้ว จงยกเอาปัญหาความทุกข์ขึ้นมาพิจารณาให้แตก ด้วยความสุขุมรอบคอบ จนเห็นได้ชัดว่าอะไรเป็นเหตุของความทุกข์นี้

๘. เมื่อพบสาเหตุแล้ว จงแข็งใจตัดเหตุนั้นทิ้งเสีย อย่าได้ทำตนเป็นคนอ่อนแอ อย่ายอมพ่ายแพ้แก่ธรรมชาติฝ่ายต่ำเป็นอันขาด

ถ้าหากท่านปฏิบัติได้อย่างนี้ ท่านก็มีหวังพ้นทุกข์ได้แน่

คำนึงถึงความตาย

ในอรกสูตร ท่านแสดงวิธีพิจารณาในเรื่องเกี่ยวกับความตายไว้ จะยกนำมากล่าวเพื่อให้ได้ใช้เป็นแนวทาง*พิจารณาให้เห็นว่าตนกำลังเดินทางไปสู่ความตายอย่างไร* ดังนี้

๑.ชีวิตชาวโลกทั้งหลายเหมือนหยาดน้ำค้าง ธรรมดาของหยาดน้ำค้างที่ตกในเวลากลางคืน ติดอยู่ตามใบหญ้าใบไม้ เมื่อตะวันสายมีความร้อนกล้าขึ้น น้ำค้างนั้นถูกความร้อนแดดเผาก็ย่อมเหือดหายไปฉันใด ชีวิตของเราทุกคนมีเกิดแล้วมีแก่มีเจ็บมีตาย *ทุกส่วนของอวัยวะร่างกายกำลังแข่งขันกันไปสู่ความแตกดับ* ไม่มีใครหนีพ้นสักคนเดียว

๒. เหมือนต่อมน้ำ ธรรมดาต่อมน้ำที่ตั้งขึ้นเพราะฝนเมล็ดโตตกกระทบพื้นโดยกำลังแรง ย่อมแตกโดยเร็วมิได้ตั้งอยู่นานฉันใด *ชีวิตนี้เกิดขึ้นเพราะของผสมมารวมกันเข้า เมื่อส่วนผสมแตกจากกันก็ถึงความตาย* ฉะนั้น

๓. เหมือนรอยไม้ขีดลงไปในน้ำ อันน้ำเป็นของไม่แยกจากกันได้ แต่ถ้าใครเอาไม้ขีดลงให้แยกจากกันก็แยกตรงที่ความกว้างยาวของไม้กั้นไว้เท่านั้น พอยกไม้ขึ้น น้ำก็จะติดกันเป็นเนื้อเดียวต่อไปอีก *การแยกเป็นไปเพียงชั่วคราวฉันใด* ชีวิตยังหมุน

วนไปได้เพราะได้สิ่งอุดหนุน ถ้าขาดสิ่งอุดหนุนแล้วก็ถึงที่สุดคือความตาย ดังพระพุทธภาษิตว่า ***“เมื่อใด,อายุ,ไออุ่นระเหยนี้เสีย เมื่อนั้นกายนี้ย่อมนอนทอด หาแก่นสารมิได้”*** ฉันใดฉันนั้น

๔. เหมือนลำธารอันไหลมาจากภูเขา ธรรมดาว่ากระแสน้ำในลำธารไหลไปไกลกำลังเชี่ยว นำเอาสิ่งที่พอนำไปได้ไม่มีหยุดสักขณะ มีแต่จะไหลไปอย่างเดียวฉันใด *วันคืนล่วงไป ๆ ก็นำเอาชีวิตล่วงตามไปด้วย* ไม่มีพักสักขณะ มีแต่รุกไปส่วนเดียวฉะนั้น

๕. เหมือนก้อนเขฬะ ธรรมดาว่าบุรุษผู้มีกำลังอาจถ่มก้อนเขฬะที่ปลายลิ้นโดยไม่ยาก ฉันใด *ชีวิตนี้ก็เป็นของดับง่าย* ฉันนั้น

๖. เหมือนชิ้นเนื้อนาบไฟ ธรรมดาของชิ้นเนื้ออันบุคคลเอาใส่กระทะเหล็กอันร้อนตลอดวันยังค่ำ ย่อมจะพลันไหม้ไม่ตั้งอยู่นาน ฉันใด *ชีวิตนี้ก็ต้องเพลิงกิเลสเพลิงทุกข์เผาผลาญให้ไหม้เกรียม ไม่ทนอยู่นาน* ฉันนั้น

๗. เหมือนโคที่เขาจะฆ่า ต้องนำไปสู่ที่ฆ่า ยกเท้าเดินไปเท่าใด ความตายก็ใกล้เข้ามาเท่านั้น ชีวิตนี้ *วันคืนล่วงไปนานเท่าใดก็ใกล้ความตายเข้าไปเท่านั้น* เหมือนกันดังนี้

สาธุชนผู้ไม่ประมาท พิจารณาตามแนวที่กล่าวมาแล้ว ย่อมเห็นด้วยปัญญาตามเป็นจริงว่า สังขารเป็นของไม่เที่ยง เพราะเกิดแล้ว ต้องแก่ ต้องตาย ย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นี้เป็นทางให้เกิดความสงบในภายใน เพราะรู้ชัดตามเป็นจริง ถอนความหลงจากใจเสียได้

จักได้ไม่กลัวต่อความตาย จักได้เห็นชัดเจนว่า **ความตายเป็นสิ่งธรรมดา และมีอยู่กับตนทุกขณะลมหายใจเข้าออก** จะหนี จะสู้ จะทำการอย่างใดในทางให้พ้นจากความตายนั้นเป็นสิ่งเหลือวิสัย

จึงควรพิจารณาโดยแยบคายแล้วเห็นชัดว่าตนจะต้องตาย **ตายเมื่อใดก็ไม่หวั่น เพราะกิจดีงามทั้งหลายที่ตนพึงกระทำในฐานะของชาวโลก ชาวพุทธ ตนมิได้ละเลย ได้กระทำกิจนั้น ๆ อย่างสมบูรณ์ดีแล้ว** เสบียงคือบุญกุศลสำหรับผู้ต้องตายพึงกระทำ ตนก็กระทำไว้แล้ว

ความชั่วอันใดที่ตนทำแล้วจะต้องร้อนใจในภายหลัง ตนก็มิได้ทำกิจนั้น ๆ แม้แต่น้อย กาย วาจา ใจของตนบริสุทธิ์สะอาด ไม่มีอะไรจะพึงหวาดกลัวต่อความตายอีกแล้ว ถึงเวลาใกล้จะตาย ก็มีใจสงบ **มองดูการสิ้นไปของสังขารอย่างวางเฉย** เหมือนบุคคลนั่งดูสิ่งที่มิได้ก่อให้เกิดอารมณ์ฉะนั้น

ความตายของเขามิใช่ความตาย ไม่มีพิษสงที่จะทำลายตัวเขาแม้แต่น้อย ผลของการพิจารณาอยู่ที่ตรงนี้ จึงขอให้**ทุกคนจงอย่าได้ประมาทเลย**